

RAPPORT NR. 2 – 2012

Gunhild Tomter Alstad og Lars Anders Kulbrandstad
(redaktører)

Den femte forskningskonferansen om norsk som andrespråk

Sammendrag av konferanseinnlegg og program

Høgskolen i **Hedmark**

Fulltekstutgave

Utgivelsessted: Elverum

Det må ikke kopieres fra rapporten i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Forfatterne er selv ansvarlige for sine konklusjoner. Innholdet gir derfor ikke nødvendigvis uttrykk for Høgskolens syn.

I rapportserien fra Høgskolen i Hedmark publiseres FoU-arbeid og utredninger. Dette omfatter kvalifiseringsarbeid, stoff av lokal og nasjonal interesse, oppdragsvirksomhet, foreløpig publisering før publisering i et vitenskapelig tidsskrift etc.

Rapport nr. 2-2012
© Forfatterne/Høgskolen i Hedmark
ISBN: 978-82-7671-884-3
ISSN: 1501-8563

Høgskolen i Hedmark

Tittel: Den femte forskningskonferansen om norsk som andrespråk. Sammendrag av konferanseinnlegg og program			
Redaktører: Gunhild Tomter Alstad og Lars Anders Kulbrandstad			
Nummer: 2	År: 2012	Sider: 93	ISBN: 978-82-7671-884-3 ISSN: 1501-8563
Oppdragsgiver:			
Emneord: norsk som andrespråk, andrespråkforskning, flerspråklighet			
Sammendrag: Den femte forskningskonferansen om norsk som andrespråk ble arrangert ved Høgskolen i Hedmark 18.–19. oktober 2012. Dette er sammendrag av innleggene ved konferansen og konferansens program.			

Hedmark University College

Title: Fifth Research Conference on Norwegian as a Second Language. Abstracts and Program			
Editors: Gunhild Tomter Alstad and Lars Anders Kulbrandstad			
Number: 2	Year: 2012	Pages: 93	ISBN: 978-82-7671-884-3 ISSN: 1501-8563
Financed by:			
Keywords: Norwegian as a Second Language, Second Language Acquisition, Multilingualism			
Summary: The fifth research conference on Norwegian as a second language was arranged by Hedmark University College October 18 th –19 th 2012. The abstracts and the program are published here.			

Innhold

Hilsen fra rektor ved Høgskolen i Hedmark	9
Konferanseprogram	12
Plenumsforedrag	17
Monica Axelsson	18
<i>Andrespråksforskningens relevans i et didaktisk perspektiv</i>	
Hans-Olav Enger	19
<i>Andrespråksforskning og språkvitenskapelig teori</i>	
Lise Iversen Kulbrandstad	20
<i>Norsk andrespråksforskning – en status i lys av NOA-konferansene 2004–2012</i>	
Arnfinn Muruvik Vonen	22
<i>Andrespråksforskning i et språkpolitisk perspektiv</i>	
Anne Hvenekilde-forelesningen	24
Anne Skaret	26
<i>Flerspråklighet i bildebøker</i>	
Konferanseinnlegg	28
Ragnar Arntzen og Arnstein Hjelde	29
<i>Forskningens analyser og praksisfeltets vurderinger</i>	
Ove Bergersen	30
<i>Språklæring som medborgerlig kunst – framstillinger av språklæring hos en gruppe polske innvandrere til Norge</i>	
Guro Busterud	31
<i>Generativ andrespråksforskning – er den relevant?</i>	
Anne Marit Danbolt og Elisabeth Nordengen	32
<i>Tospråklige elever i stasjonsarbeid – noen utviklingsmuligheter</i>	
Joke Dewilde	34
<i>«Alle lærere er norsklærere». Tospråklige lærere også?</i>	

Karen Margrete Dregelid	36	Hilde Osdal	56
<i>Syntaktisk kompleksitet</i>		<i>Kvifor får mest alle vaksne innvandraranar norskopplæring på bokmål, også i nynorsk kommunane?</i>	
Elisabeth Egeli og Wenche Thomassen	38	Kirsten Palm	58
<i>Norsk som andrespråk i de nye lærerutdanningene – utfordringer og muligheter</i>		«Tidlig innsats – Early Years Literacy Program» i norsk grunnskole. Hva slags norskfag møter de tospråklige elevene i «main-stream»-klasserommet?	
Anne Golden og Rita Hvistendahl	40	Steve Pepper	60
<i>Kategorisering av forskning på andrespråksskriving</i>		<i>Automatisert gjenkjenning av morsmålspåvirkning i norskinnlæreres tekster</i>	
Anne Golden, Lars Anders Kulbrandstad, Kari Tenfjord	41	Silje Ragnhildstveit	62
<i>Peilinger i pronomen</i>		<i>Genus i et andrespråksperspektiv – relevant for allmennlingvistikken?</i>	
Birgitte Fondevik Grimstad og Sofie Emilie Holmen	42	Gunhild Tveit Randen	64
<i>Språkmøter i lærerutdanningen</i>		<i>Tospråklighet i skolen</i>	
Ann-Kristin Helland Gujord	44	Elisabeth Selj og Else Ryen	66
<i>Det allmenne i det andrespråkslingvistiske – eksempel frå ein ph.d.-studie</i>		<i>Andrespråksskriving i yrkesfag</i>	
Liv Andlem Harnæs, Wim A. van Dommelen	45	Klara Sjø	67
<i>Produksjon av norske vokaler hos andrespråksbrukere med arabisk og russisk som morsmål og varighetsmålinger av vokal pluss etterfølgende konsonant</i>		<i>Fagspråk i en andrespråkskontekst</i>	
Ingunn Indrebø Ims	47	Bente Ailin Svendsen	68
<i>Holdninger til ungdommers språkbruk i flerkulturelle miljø i Oslo</i>		<i>Språk og identitet blant ungdommer i flerspråklige bymiljø i Skandinavia</i>	
Bård Uri Jensen	48	Snorre Karkkonen Svensson	69
<i>Fallgruber i kvantitativ andrespråksforskning</i>		<i>Kontrastiv lingvistikk møter andrespråksforskning</i>	
Ingri D. Jølbo	49	Elena Tkachenko	71
<i>Skriving på et andrespråk</i>		<i>Barnehageansatte med minoritetsbakgrunn – ressurs eller utfordring?</i>	
Torodd Kinn og Kari Tenfjord	50	Emel Türker van der Heiden	73
<i>Når preposisjonen manglar. Innsikter frå norsk andrespråk i allmennlingvistisk og læringsteoretisk perspektiv</i>		<i>Hørselshemmede med minoritetsbakgrunn</i>	
Bente Martinussen	52	Åsta Øvregaard	75
<i>Norsk som andrespråk og som fremmedspråk</i>		<i>Skreddersydd uttaltrening for 500 L1 og 8 L2 dialekter i norsk dataprogram</i>	
Torild Olsen	54	Reidun Aambø	77
<i>Er det nok å snakke sammen? Hverdagssamtaler som språkstimulerende virkemiddel for å styrke flerspråklige barn norskspråklige ferdigheter</i>		<i>Det sosiale kultursjokket for kinesiske studentar</i>	

Plakatpresentasjoner	79
Ragnar Arntzen og Arnstein Hjelde	80
<i>TOBANO-nettverket</i>	
Marte Nordanger	82
<i>Definitthet og aspekt i russiskspråkliges norske mellomspråk. Et phd.-prosjekt i oppstartsfasen</i>	
Silje Ragnhildstveit	84
<i>ASK – Norsk andrespråkskorpus</i>	
Dugnadsgupper	86
Cecilie Carlsen, Ann-Kristin Helland Gujord og Marte Nordanger	87
<i>Andrespråkforskningens relevans for en validering av Rammeverket</i>	
Lars Anders Kulbrandstad, Gunhild Tomter Alstad,	
Marte Monsen og Gunhild Randen	90
<i>Språk[tå:k] – stimulering av språkinteresse og språklig bevissthet</i>	
Elena Tkachenko, Kari Bratland, Kari Mari Jonsmoen, Ingunn Nilsen,	
Kirsten Palm og Grethe Hilditch	
Reidun Aambø, Hilde Osdal og Birgitte Fondevik	92
<i>Akademisk norsk? Språklige utfordringer i høyere utdanning i andrespråksperspektiv</i>	

Hilsen fra rektor ved Høgskolen i Hedmark

Velkommen til forskningskonferanse ved Høgskolen i Hedmark!

Forskningskonferansen om norsk som andrespråk arrangeres i år for femte gang. Høgskolen i Hedmark var stolte arrangører av den første for åtte år siden i 2004. Universitetet i Oslo overtok stafettspinnen i 2006, sendte den videre til Høgskolen i Telemark, som arrangerte den tredje konferansen i Drammen i 2008, mens Universitetet og Høgskolen i Bergen la den fjerde konferansen til Voss i 2010. Men i år møtes fagmiljøet altså igjen i Hamar ved Mjøsa – innlandshavet med det store lyset, for å bruke poeten Rolf Jacobsens ord.

Forskningskonferanser er sentrale møteplasser. Vi møtes for å høre om, legge fram og diskutere siste nytt fra forskningsfronten. Ofte er temaene hentet fra den pågående forskningen. Det gjør konferanser ekstra aktuelle, samtidig som det innebærer at de spiller en viktig rolle i kvalitetssikring av forskningen. Det gjelder ikke bare det at sammendragene er vurdert av en vitenskapelig komité før de settes på programmet, men også at konferanseformen legger noen rammer som stimulerer til kvalitet. Det ligger en skjerping bare i det å skulle presentere forskning for fagfeller, og formen, de avmålte 20 minutter, avkrever spissing av budskapet.

Forskningskonferansene skal være møteplasser der vi utfordrer og lar oss utfordre, der vi bryner problemstillinger, teori, metode, analysetilnærminger og resultater på hverandre. Forskningskonferansene er dessuten sosiale møteplasser – hyggelige hendinger der vi rent faktisk besøker hverandre etter tur, møter igjen kollegaer og blir kjent med nye. Innenfor norsk andrespråkforskning har vi som uttalt mål å være inkluderende overfor forskerrekutter, både overfor dem som gjennom masteroppgaven tar sine første steg inn i

feltet, og overfor PhD-stipendiatene. Derfor er det kjekt at flere har lagt fram masteroppgaven sin på NOA-konferansene, og ikke minst at PhD-stipendiatene utgjør en kjerne i presentasjonene.

Høgskolen i Hedmark har drevet utdanning og forskning på fagområdet siden 1980. I år er høgskolen ekstra stolt over å ha fått godkjent et eget PhD-program i profesjonsrettede lærerutdanningsfag. Det er et PhD-program der høgskolens forskningsmiljø innenfor norsk som andrespråks og flerkulturell pedagogikk har bidratt sterkt, og et program som inkluderer muligheter til fordypning i fagområdet. Høgskolen har også et eget flerfaglig strategisk forskningsområde på feltet *Utdanning og diversitet*. Det er dette forskningsområdet som er ansvarlig for konferansen, med PhD-stipendiat Gunhild Tomter Alstad og professor Lars Anders Kulbrandstad i spissen. Det engasjementet skal de to ha stor takk for.

Årets konferanse har et hovedtema: *Andrespråksforskningens relevans*. Tre plenumsforelesere belyser hovedtemaet fra hver sin synsvinkel. Dosent Monica Axelsson fra Stockholms universitet tar for seg andrespråksforskningens relevans i et didaktisk perspektiv, professor Hans Olav Enger fra Universitetet i Oslo reflekterer over forskningens relevans for den allmenne lingvistikken, mens direktør Arnfinn Muruvik Vonen fra Språkrådet snakker om norsk andrespråksforskning med et språkpolitisk utgangspunkt. Flere av konferanseinnleggene følger opp med funderinger over relevans fra ulike utgangspunkt. Relevans er et viktig, men mangefasettert begrep. Jeg ser fram til å reflektere over det og diskutere det i løpet av disse to oktoberdagene.

Da vi startet opp denne konferanseserien, var vi idealistiske og bestemte at vi skulle realisere en drøm. Vi bestemte oss for å legge på en ekstra dag og invitere til et kollokvium over aktuell faglitteratur, rett og slett bare sette oss ned sammen lørdag formiddag, drikke te og kaffe og diskutere faglitteratur. Ideen om Noran-skolen var født. Og den har blitt gjennomført på alle konferansene! Vi som har vært med, har reist enda litt mer inspirerte hjem igjen. I år er det fagboka Pennycook, A. (2010). *Language as a local practice*. London: Routledge og artikkelen Makoni, S., & Pennycook, A. (2007). *Disinventing and reconstituting languages*, fra Makoni, S. &

A. Pennycook (Eds.), *Disinventing and reconstituting languages* (pp. 1–41). Clevedon: Multilingual Matters, som er satt på dagsordenen. Jeg ser fram til diskusjonene.

La meg få være litt personlig til slutt. For dette er ikke en vanlig rektorhilsen til en konferanse. Dette er for meg en sjelden anledning til å bruke hele meg. Det er med andre ord en stolt rektor og en enda stoltere professor som ønsker gamle og nye kollegaer velkommen til forskningskonferanse om norsk som andrespråk.

Lise Iversen Kulbrandstad

20.9.2012

Konferanseprogram

Torsdag 18. oktober

10.00-11.30	Registrering og kaffe Foaheen utenfor auditorium 2		
11.30-11.45	Åpning av konferansen <i>Prodekan Jørgen Klein</i> Auditorium 2		
11.45-12.30	Andrespråkforskningens relevans i et didaktisk perspektiv <i>Dosent Monica Axelsson</i> Auditorium 2		
12.30-13.15	Lunsj Høgskolens kantine		
	Parallellsesjoner		
	Auditorium 2 <i>Ordstyrer: Lars Anders Kulbrandstad</i>	Rom 112 Biohus 3 <i>Ordstyrer: Lise Iversen Kulbrandstad</i>	Rom 113 Biohus 3 <i>Ordstyrer: Gunhild T. Alstad</i>
13.15-13.40	Syntaktisk kompleksitet <i>Karen Margrete Dregelid</i>	Skriving på et andrespråk <i>Ingri D. Jølbo</i>	Er det nok å snakke sammen? Hverdagssamtaler som språkstimulerende virkemiddel <i>Torild Olsen</i>
13.45-14.10	Fallgruber i kvantitativ andrespråkforskning <i>Bård Uri Jensen</i>	Andrespråkskriving i yrkesfag <i>Elisabeth Selj</i> <i>Elsø Ryen</i>	Forskningens analyser og praksisfeltets vurderinger <i>Ragnar Arntzen</i> <i>Arnstein Hjelde</i>
			Rom 114 Biohus 3 <i>Ordstyrer: Joke Dewilde</i>
			Fagspråk i en andrespråkskontekst <i>Klara Sjø</i>
			Hørselshemmede med minoritetsbakgrunn <i>Emel Türker van der Heiden</i>

14.15-14.40	Det allmenne i det andrespråkvistiske: Eksempel frå ein ph.d.-studie <i>Ann-Kristin Helland Gujord</i>	Tospråklighet i skolen <i>Gunhild Tveit Randen</i>	Barnehageansatte med minoritetsbakgrunn - ressurs eller utfordring? <i>Elena Tkachenko</i>	Tospråklige elever i stasjonsarbeid - noen utviklingsmuligheter <i>Anne Marit Danbolt</i> <i>Elisabeth Nordengen</i>
14.45-15.10	Genus i et andrespråksperspektiv - relevant for allmenningvistikken? <i>Silje Ragnhildstveit</i>	Kategorisering av forskning på andrespråkskriving <i>Anne Golden</i> og <i>Rita Hvistendahl</i>		«Tidlig innsats - Early Years Literacy Program» i norsk grunnskole <i>Kirsten Palm</i>
15.10-15.30		Kaffe Foaheen utenfor auditorium 2		
15.30-16.00		Plakatpresentasjoner Foaheen utenfor auditorium 2		
	Det nordiske nettverket TOBANO (To- og fleispråklige barn i Norden): <i>Ragnar Arntzen</i> og <i>Arnstein Hjelde</i> Definitthet og aspekt i russispråkliges norske mellomspråk: <i>Marte Nordanger</i> ASK - norsk andrespråkskorpus: <i>Silje Ragnhildstveit</i>			
16.00-16.30	Andrespråkforskning og språkvitenskapelig teori <i>Professor Hans Olav Enger</i> Auditorium 2			
16.30	Mottakelse i høgskolebiblioteket og åpning av bokutstilling			
ca. 19.30	Konferansemiddag Hamarstua spiseri, Domkirkeodden			

Andrespråksforskning i et språkpolitisk perspektiv <i>Direktør for Språkrådet/professor Arnfinn Muruvik Vonen</i> Auditorium 2			
Kaffe Foaheen utenfor auditorium 2			
Parallellsesjoner			
Auditorium 2 Ordstyrer: <i>Bård Uri Jensen</i>	Rom C 063 Ordstyrer: <i>Anne Marit Danbolt</i>	Rom B 245 Ordstyrer: <i>Marte Monsen</i>	Rom B 246 Ordstyrer: <i>Gunhild Tveit Randen</i>
09.30-09.55 Automatisert gjenkjenning av morsmålspåvirkning i norsk-innlæreres tekster <i>Steve Pepper</i>	«Alle lærere er norsk-lærere». Tospråklige lærere også? <i>Joke Dewilde</i>	Språk og identitet blant ungdommer i flerspråklige bymiljø i Skandinavia <i>Bente Ailin Svendsen</i>	Generativ andrespråksforskning - er den relevant? <i>Guro Busterud</i>
10.00-10.25 Kontrastiv lingvistikk møter andrespråksforskning <i>Snorre Karkkonen Svensson</i>	Språkmøter i lærerutdanningen <i>Birgitte Fondevik Grimstad</i> <i>Sofie Emilie Holmen</i>	Holdninger til ungdommers språkbruk i flerkulturelle miljø i Oslo <i>Ingunn Indrebø Ims</i>	Skreddersydd uttaletrening for 500 L1 og 8 L2 dialekter i norsk dataprogram <i>Åsta Øyregaard</i>
10.30-10.55 Når preposisjonen manglar. Innsikter fra norsk andrespråk i allmennlingvistisk og læringsteoretisk perspektiv <i>Torodd Kinn Kari Tenfjord</i>	Norsk som andrespråk i de nye lærerutdanningene - utfordringer og muligheter <i>Elisabeth Egeli</i> <i>Wenche Thomassen</i>	Språklæring som medborgerlig kunst <i>Ove Bergersen</i>	Det sosiale kultursjokket for kinesiske studenter <i>Reidun Aambø</i>
11.00-11.25 Peilinger i pronomen <i>Anne Golden</i> <i>Lars Anders Kulbrandstad</i> <i>Kari Tenfjord</i>	Norsk som andrespråk og fremmedspråk <i>Bente Martinussen</i>	Kvifor får mest alle vaksne innvandrarar norskopplæring på bokmål, også i nynorsk-kommunane? <i>Hilde Osdal</i>	Produksjon av norske vokaler hos andrespråksbrukere med arabisk og russisk som morsmål <i>Liv Andlem Hamnæs</i> <i>Wim A. van Dommelen</i>

Lunsj Høgskolens kantine			
Anne Hvenekilde-forelesningen 2012 <i>Førsteamanuensis Anne Skaret</i> Flerspråklighet i bildebøker Auditorium 2			
Dugnadsgrupper			
11.30-12.15	Rom 303 Biohus 2	Rom 304 Biohus 2	Rom 317 Biohus 2
12.15-12.45	Andrespråksforskningens relevans for en validering av Rammeverket <i>Cecilie Carlsen</i> <i>Ann-Kristin Helland Gujord</i> <i>Marte Nordanger</i>	Språk[tå:k] - stimulering av språkinteresse og språklig bevissthet <i>Lars Anders Kulbrandstad, Gunhild Tomter Alstad, Marte Monsen og Gunhild Tveit Randen</i>	Akademisk norsk? Språklige utfordringer i høyere utdanning i andrespråksperspektiv <i>Elena Tkachenko, Kari Bratland, Kari Mari Jonsmoen, Ingunn Nilsen, Kirsten Palm, Grethe Hilditch, Reidun Aambø, Hilde Randi Osdal og Birgitte Fondevik</i>
14.30-14.45	Kaffe Foaheen utenfor auditorium 2		
14.45-15.30	Norsk andrespråksforskning - en status i lys av NOA-konferansene 2004-2012 <i>Professor Lise Iversen Kulbrandstad</i> Auditorium 2		
15.30-15.40	Avslutning		

Lørdag 20. oktober: Noran-skolen kl. 10-13

I år har vi valgt å knytte samtaleemnet opp mot aktuelle termer som 'languageing', 'translanguageing' og 'polylingualism'. Utgangspunkt for diskusjonene er boka *Language as local practice* av Alastair Pennycook (2010) og første artikkel av samme forfatter fra boka *Disinventing and reconstituting languages* (Makoni & Pennycook, 2007).

Makoni, S., & Pennycook, A. (2007). Disinventing and reconstituting languages. In S. Makoni & A. Pennycook (Red.), *Disinventing and reconstituting languages* (s. 1-41). Clevedon: Multilingual Matters (artikkelen skannes og sendes).

Pennycook, A. (2010). *Language as a local practice*. London: Routledge.

Plenumsforedrag

Monica Axelsson

Stockholms universitet

Andrespråksforskningens relevans i et didaktisk perspektiv

En viktig gren av andraspråksforskningen har fokusert på hvordan andraspråksinlærningen kan støttes via undervisning. I didaktisk inriktet andraspråksforskning har relasjonen mellom undervisning, språkutveckling, identitetsutveckling og kunnskapsutveckling hos flerspråkiga elever studerats. Redan från början av 1970-talet har andraspråksforskningen haft nära kontakt med de kunskapsbehov som funnits inom samhällets undervisningssektor. Genom att stor del av den forskning som genererats inom andraspråksforskningen gjorts i samarbete mellan forskare och utövande praktiker genom praxisnära forskning har mycket av den kunskap som genererats inom andraspråksforskningen funnit direkta tillämpningar i undervisningen, samtidigt som nya behov inom undervisningen kommit att påverka forskningens vidare inriktning. Inte minst märks detta inom senare tids andraspråksforskning som riktar sig till den särskilda språkpraktik som utbildats i varje skolämne och som konstaterat att om alla elever ska nå skolframgång måste de få undervisning om hur denna språkpraktik gestaltar sig i respektive ämne. Särskilt andraspråks elever som samtidigt ska lära sig språk och ämne kan inte förväntas klara denna dubbla uppgift utan explicit undervisning. Detta förutsätter att lärare på alla stadier har kunskap om ämnenas och lärandets språkliga dimensioner och hur detta kan behandlas didaktiskt, i synnerhet av andra lärare än språklärare. I föredraget kommer andraspråksstudier på olika språkliga nivåer att belysas och resultaten diskuteras ur ett didaktiskt perspektiv.

Hans-Olav Enger

Universitetet i Oslo

Andrespråksforskning og språkvitenskapelig teori

I forelesningen skal jeg først fundere litt over relasjonen mellom andrespråksforskningen og språkvitenskapelig teori og kort berøre emner som andre- vs. førstespråk, kritisk alder for læring og grammatikalitet vs. konvensjonalitet. Deretter velger jeg å bruke brorparten av foredraget på to nært beslektede begreper, «markert» og «default». Dette er begreper som har relevans også i andrespråksforskningen. Samtidig har markerthet har vært mye framme i den språkhistoriske og psykolingvistiske diskusjonen om konjugasjon (bøyingsklasse for verb), default mye i diskusjonen om genus, to empiriske fenomener som jeg sjøl har brukt en del tid på å granske i språkhistorisk og grammatisk synsvinkel, og som også skulle ha en viss interesse i andrespråksforskning.

Fra mitt funksjonalistiske ståsted skal jeg hevde at første- og andrespråksperspektiver kan komplettere hverandre, og at det kan være gagnlig å fokusere på forholdsvis «lokale» generaliseringer; vi trenger ikke alltid være på jakt etter altomfattende «jernregler» som skal predikere i streng forstand. Evidens fra andrespråksforskning kan peke i samme retning som evidens fra for eksempel språkhistorie og språkavvik, men det kan være for optimistisk å vente at evidensen fra noe domene er helt entydig.

Lise Iversen Kulbrandstad

Høgskolen i Hedmark

Norsk andrespråksforskning - en status i lys av NOA-konferansene 2004-2012

På begynnelsen av 2000-tallet ble det tatt mange initiativ blant norske andrespråksforskere for å konsolidere fagfeltet. Et mer formalisert forskernettverk ble opprettet, det ble etablert en egen konferanserekke, tidsskriftet NOA ble oppgradert til et fagfellebedømt, forlagsutgitt tidsskrift, og fagmiljøet bidro dessuten aktivt i et fornyet nordisk samarbeid, blant annet omkring etableringen av *Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning, NORDAND*. På den første NOA-konferansen i 2004 presenterte Golden, Kulbrandstad og Tenfjord en faghistorisk analyse av norsk andrespråksforskning, også dette forskerinitiativ var et bidrag til konsolidering. Et resultat av analysen var at fagfeltets vitenskapelige produksjon gjennom tjuefem år ble beskrevet langs tre sentrale linjer: forskning om innlærerspråk, forskning om språk- og kulturkontakt og didaktisk forskning (se Golden et al., 2007).

Siden 2004 har NOA-konferansen vært arrangert annethvert år: Hamar 2004, Oslo 2006, Drammen 2008, Bergen 2010 og nå igjen på Hamar 2012. Konferansenes hovedinnhold er presentasjon og diskusjon av forskning – både inviterte nøkkelforedrag og innlegg akseptert av en vitenskapelig komité basert på innsendte sammendrag. I dette innlegget vil jeg presentere en analyse av aktiviteten på NOA-konferansene i et faghistorisk lys. Det primære utgangspunktet er programmene og de vitenskapelige sammendragene slik de er presentert i konferansemateriellet. Spørsmålene jeg vil belyse, er: Gir det fortsatt mening å bruke modellen med de tre utviklingslinjene? Hvordan kan den norske forskningen beskrives sammenliknet med oppsummering av den engelskspråklige Second Language Acquisition-forskningen, for eksempel Macaro (2010)? Og, gitt den praksisnære profilen beskrevet av Golden mfl., i hvilken grad kan norsk andrespråksforskning sies å ha relevans ut fra aktuelle utdanningspolitiske problemstillinger?

Litteratur

- Golden, A., Kulbrandstad, L. I. & Tenfjord, K. (2007). Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005. *NORDAND*, (1), 5–43.
- Macaro, E. (2010). *Continuum Companion to Second Language Acquisition*. London, New York: Continuum International Publishing Group.

Arnfinn Muruvik Vonen

Språkrådet

Andrespråksforskning i et språkpolitisk perspektiv

Gjeldende norsk språkpolitikk er nedfelt i St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*. Ifølge dette dokumentet er det overordnede målet for språkpolitikken i Norge å sikre det norske språkets posisjon som et fullverdig, samfunnsbærende språk. Med samfunnsbærende språk menes «eit overordna fellesspråk som i eit moderne, fleirkulturelt samfunn blir brukt til administrasjon og samfunnsdebatt, som held stor-samfunnet saman og gjev det identitet, samstundes som det også gjev gode vilkår for alle dei språklege delkulturane som finst i samfunnet» (kap. 1.1.3.1). I skriftlig sammenheng omfatter norsk både bokmål og nynorsk.

Meldingen er også mer spesifikk enn dette i sin formulering av det siste av fem overordnede språkpolitiske mål i kap. 3.1.1: «Alle skal ha rett til språk, å få utvikla og tileigna seg det norske språket, bokmål og nynorsk, å få utvikla og bruka sitt eige morsmål eller førstespråk, inkludert teiknspråk, sitt eige urfolksspråk eller nasjonale minoritetsspråk, og alle skal få høve til å læra seg framande språk.» Når det gjelder urfolksspråkene (de samiske språkene), de nasjonale minoritetsspråkene (kvensk, romanes og romani) og norsk tegnspråk, har det norske storsamfunnet i tillegg innsett sitt ansvar for å ivareta og utvikle dem som deler av den nasjonale kulturarven.

For å kunne oppfylle denne retten til språk på tre nivåer (norsk, eget språk og fremmedspråk), og for å kunne styrke de språkene vi har et særlig ansvar for, trenger vi kunnskap om hvordan flerspråklig språktilegnelse skjer, herunder også om andrespråklæring. Det er vel kjent at det kan være et gap mellom ureflektert «sunn fornuft», som ofte er bygget på forenkla forestillinger om språktilegnelse og ved nærmere ettersyn avsløres som «usunn fornuft», og kunnskap som er basert på forskning. Jeg vil blant annet se på noen eksempler på slikt.

Anne Hvenekilde-forelesningen

Anne Hvenekilde (1940–2001) var den første professoren i norsk som andrespråk. Fra 1970-tallet arbeidet hun ved Universitetet i Oslo. Hun la hele sin store arbeidskraft i å bygge fagområdet, både forskningsfeltet og undervisningstilbud innenfor alle skoleslag. En helt sentral oppgave for Anne var å stimulere andre til å engasjere seg. Hun viste en særlig omsorg for fagområdets hovedfagsstudenter og bidro til at deres innsats ble synlig. Derfor skal Anne Hvenekilde-forelesningen holdes av en forskerrekrutt, en som nylig har levert sin masteroppgave eller sin doktorgradsavhandling.

Tidligere foredragsholdere:

2004	Bente Ailin Svendsen	<i>Fra morsmål til morsmål. Det terminologiske paradokset i andrespråkforskningen</i>
2006	Ann-Kristin Helland	<i>I møte med eit tempusprominent språk</i>
2008	Marte Monsen	<i>Vurdering av norskprøve 3 for voksne innvandrere. Hvordan ser ordforråd og leksikalske og formelle feil ut til å ha påvirket vurderingen?</i>
2010	Marte Nordanger	<i>Definit referanse i russiskspråklige og engelskspråklige norskinnlæreres norske mellomspråk og</i>
	Silje Ragnhildstveit	<i>Genustildeling og morsmålstransfer i norsk mellomspråk</i>

Foredragsholder 2012:

Etter vurdering fra en uavhengig komité ble førsteamanuensis Anne Skaret fra Høgskolen i Hedmark funnet verdig til å holde Anne Hvenekilde-forelesningen i 2012. Skaret disputerte 20. januar 2012 på avhandlingen: *Litterære kulturmøter. En studie av bildebøker og barns resepsjon graden for PhD ved Det humanistiske fakultet ved Universitetet i Oslo.*

I komiteen som vurderte de nominerte til Anne Hvenekilde-forelesningen, heter det blant annet om Skarets avhandling at «Studien representerer nybrottsarbeid [...]. Avhandlingen er tverrfaglig og bidrar med ny kunnskap både for barnelitteraturstudier, for andrespråkforskningens språk- og kulturkontaktstudier og som grunnlag for forskningsbasering og styrking av flerkulturelle perspektiver i norskstudiene i førskole- og grunnskolelærerutdanningene.»

Anne Skaret

Høgskolen i Hedmark

Flerspråklighet i bildebøker

Talehandlinger i barnelitterære fortellinger kan, som i fortellinger for voksne, bidra til karakterisering av litterære personer på en rekke måter. Maria Nikolajeva (2002) peker blant annet på forfatteres bruk av ulike former for avvik fra standardiserte språknormer som ledd i karakteriseringen, som kan bidra til å skape troverdige karakterer og gi fortellinger autentisitet. I barnelitteratur hvor flerspråklige karakterer opptrer, kunne man forvente å finne visse former for avvik, så som gebrokken tale eller kodeveksling. Studier av barnelitteratur har imidlertid vist at flerspråklige karakterers tale gjerne er uten slike avvik, og at dialogene har få spor av de flerspråklige kommunikasjonssituasjonene karakterene befinner seg i (se f.eks. Kulbrandstad, 1997). I eget avhandlingsprosjekt finner jeg korresponderende resultater i analyser av et utvalg bildebøker som handler om kultur møter (Skaret, 2011). Selv om karakterer har krysset nasjonale, kulturelle og språklige grenser, dominerer et fravær av representasjoner av flerspråklighet. Men når jeg så har intervjuet barn på fem og åtte år om de samme bildebøkene, kommenterer barneleserne ofte, og på ulike måter, karakterenes språksituasjoner nettopp i lys av flerspråklighet.

I dette paperet vil jeg utforske flerspråklighet i bildebøker gjennom både bildebokanalyser og resepsjonsanalyser. Materialet består av tre bildebøker som handler om kultur møter, samt elleve barneleseres respons til de samme bildebøkene, som er tilvirket og samlet inn gjennom kvalitative intervjuer. Teoretiske perspektiver som materialet blir diskutert i lys av, er barnelitteraturteori (Nikolajeva & Scott, 2001; Nikolajeva, 2002), teori om barns litterære forståelse av bildebøker (Sipe, 2008) og lingvistisk teori (Anward, 1993). Med utgangspunkt i materialet har paperet til hensikt å diskutere potensialer for representasjoner av flerspråklighet i bildebøker.

Litteratur

- Anward, J. (1993). How Accents Mean. I J. S. Pettersson (Red.), *Fonetik-93. Papers from the Seventh Swedish Phonetics Conference held in Uppsala, May 12–14, 93*, s. 77–80. Uppsala: Uppsala University.
- Kulbrandstad, L. I. (1997). Hvilket bilde gir norsk barne- og ungdomslitteratur av innvandrere som språkbrukere? *Norsk læreren*, (2), s. 38–49.
- Nikolajeva, M. & Scott, C. (2001). *How Picturebooks Work*. New York: Garland.
- Nikolajeva, M. (2002). *The Rhetoric of Character in Children's Literature*. Lanham: The Scarecrow Press.
- Sipe, L. R. (2008). *Storytime. Young Children's Literary Understanding in the Classroom*. New York: Teachers College, Columbia University.
- Skaret, A. (2011). *Litterære kultur møter. En studie av bildebøker og barns resepsjon*. Ph.D.-avhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.

Konferanseinnlegg

Ragnar Arntzen og Arnstein Hjelde

Høgskolen i Østfold

Forskningens analyser og praksisfeltets vurderinger

Vi har fulgt 21 flerspråklige barn i en treårs-periode i overgang fra barnehage til skole, og vi sitter etter hvert med et omfattende dokumentasjonsmateriale rundt barnas språkutvikling i form av halvårlege performansanalyser og bruk av prosessbarhetsteori, kartlegging av barnas leseferdigheter og vokabular-tester. Vi har tidligere skrevet om forholdet mellom systematiske analyser og kartlegginger på den ene siden og praksisfeltets vurderinger på den annen (Arntzen & Hjelde 2012), der vi bl.a. viste hvor problematisk det kan være å basere seg på praksisfeltets vurderinger når det gjelder tospråklige barns verbalspråklige ferdigheter. På denne konferansen vil vi ta opp denne problemstillinga til ny drøfting med utgangspunkt i helt andre deler av materialet. For å få innsikt i barnas flerspråklige kompetanse har vi blant annet vært avhengig av å innhente vurderinger fra ulike aktører i praksisfeltet, og vi stiller bl.a. spørsmålene: Hvordan og i hvilken grad kan forskningen nyttiggjøre seg praksisfeltets vurderinger?

Litteratur

Arntzen, R. & Hjelde, A. (2012). Det var en gang en tospråklig gutt som skulle begynne på skolen. Språkvurdering og språkstimulering før skolestart når norsk er andrespråk. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, (1), 54–69.

Axelsson, M. et al. (2006). *Stärkta trådar. Flerspråkiga barn utvecklar språk, litteracitet och kunskap*. Stockholm: Språkforskningsinstitutet.

Hagberg-Persson, B. (2006). *Barns mångfaldiga språkresurser i mötet med skolan*. Uppsala: Uppsala universitet.

Håkansson, G. & Mattsson, A. F. (2011). *Bedömning av svenska som andraspråk. En analysmodell baserad på grammatiska utvecklingsstadier*. Lund: Studentlitteratur AB.

Ove Bergersen

Universitetet i Stavanger

Språklæring som medborgerlig kunst - framstillinger av språklæring hos en gruppe polske innvandrere til Norge

En rekke forskere har beskrevet hvordan flerspråklighet praktiseres i ulike situasjoner (jf. Kramsch & Whiteside, 2007). Det kan imidlertid diskuteres om beskrivelser av slike flerspråklige praksiser også er et egnet utgangspunkt for å forstå hvordan individer blir to- eller flerspråklig. Noen forskere har, inspirert av Elinor Ochs og Bambi Schieffelin, vist hvordan språksosialisering og språktilegnelse kan sies å være to integrerte, kultursensitive prosesser (Ochs & Schieffelin 1984; Ochs, 1988; Poole 1992). Det er likevel et spørsmål om teorier om språksosialisering gir individets rolle i språklæringen en sentral nok plass.

Dette innlegget vil diskutere de muligheter retorisk teori gir når det gjelder å bygge bro mellom forskning på flerspråklighet og forskning på andrespråklæring. Det vil bli diskutert hvordan framstillinger av språklæring kan sies å forholde seg til språklæring som fenomen. En særlig vekt vil bli lagt på det som kan kalles retorisk argumentasjon og den form slik argumentasjon har i et sett muntlige interaksjoner. Det empiriske utgangspunktet vil være tre intervjuer med polske innvandrere som har kommet til Norge i voksen alder, og det konkrete spørsmålet som vil bli diskutert, er hvordan det å snakke om språklæring av norsk på polsk bidrar til at norsk læres. Gjennom en diskusjon av dette spørsmålet og materialet opp mot retorisk teori vil språklæringens relevans som en retorisk handling bli berørt.

Guro Busterud

NTNU, Trondheim

Generativ andrespråksforskning - er den relevant?

Målet med generativ andrespråksforskning er å karakterisere og beskrive kompetansen til en andrespråksinnlærer, samt forklare hvordan det er mulig å tilegne seg denne kompetansen. Man ønsker å gjøre dypere generaliseringer om andrespråkstilegning for slik å utvikle «[...] explanatory and unified theories of language and language acquisition» (Flynn, 1998, s. xii). Ifølge Doughty & Long (2003, s. 4) er «[...] understanding the underlying knowledge [...] the ultimate goal». Mange oppfatter nok den generative andrespråksforskningen som svært teoridrevet og lite praktisk orientert.

I dette foredraget vil jeg belyse temaer knyttet til den generative andrespråksforskningens relevans; er denne forskningen og dette perspektivet på andrespråk relevant? Gir den kunnskap som er nyttig og relevant ut over det generative fagmiljøet? Er denne kunnskapen samfunnsnyttig? Jeg vil diskutere relevansbegrepet, og i denne sammenhengen er det også naturlig å trekke inn begrepene nytte og anvendbarhet. Problemstillingene vil bli belyst med eksempler og erfaringer fra egen og andres forskning. Jeg vil argumentere for at kunnskapen generativ andrespråksforskning frambringer, er relevant også innen andre områder enn det rent lingvistiske, til tross for at det grunnleggende målet med forskningen er teoriutvikling.

Litteratur

- Doughty, C. J. & Long, M. H. (2003). The Scope of Inquiry and Goals of SLA. I C. Doughty & M. H. Long (Red.), *The Handbook of Second Language Acquisition*. Oxford, MA: Blackwell Publishing.
- Flynn, S. (1998). Introduction. I S. Flynn, G. Martohardjono & W. O'Neil (Red.), *The generative study of second language acquisition*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Anne Marit Danbolt og Elisabeth Nordengen

Høgskolen i Hedmark

Tospråklige elever i stasjonsarbeid - noen utviklingsmuligheter

Veiledet lesing er blitt en svært vanlig arbeidsform i den første leseopp-læringen. I veiledet lesing arbeider elevene vanligvis på ulike stasjoner i nivå-delte grupper. Tidligere studier av tospråklige elever i stasjonsarbeid viser at de står i fare for ikke å få tilstrekkelig utbytte av arbeidet på stasjonene, fordi aktivitetene i liten grad legger opp til språklig interaksjon som kan bygge elevenes språkkompetanse (Danbolt, 2007; Danbolt & Kulbrandstad, 2008). Tekstene som brukes, er ofte laget spesielt for lesetekniske formål, og er heller ikke tilpasset elever med en annen språkbakgrunn enn den norske.

Gjennom et aksjonsforskningsprosjekt på tredje trinn i grunnskolen har vi prøvd ut nye arbeidsmåter for å gi tospråklige elever økt utbytte av stasjons-arbeidet. Inspirert av et prosjekt med bruk av bildebøker (Farell et al., 2010) har vi innhentet data fra følgende situasjoner: elevers samtale i grupper rundt en ordløs bildebok, elever skriftlige kommentarer til bilder fra den samme bildeboka, og et refleksjonsintervju med de involverte lærerne. Materialet kan analyseres både fra en litteraturredidaktisk og en språkdiridaktisk innfalls-vinkel. I dette innlegget vil vi presentere noen resultater fra prosjektet med utgangspunkt i sosiokulturell språklæringsteori slik det kommer til uttrykk bl. a. hos Gibbons (2002), og drøfte hvilke muligheter aksjonsforskning gir for samarbeid mellom lærere og forskere.

Litteratur

- Danbolt, A.M. (2007). Fokus på innhold og samhandling. Om å gjøre endringer i andreklassingers språkmiljø. *Norand. Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, (2), [49]–67.
- Danbolt, A. M. & Kulbrandstad, L. I. (2008). *Klasseromskulturer for språklæring: didaktisk fornying i den flerkulturelle skolen*. Vallset: Oplandske bokforlag.
- Farell, M., Arizpe, E. & McAdam, J. (2010). Journeys across visual borders: Annotated spreads of *The Arrival* by Shaun Tan as a method for understanding pupils' creation of meaning through visual images. *Australian Journal of Language and Literacy*, 33(3), 198–210.
- Gibbons, P. (2002). *Scaffolding Language, Scaffolding Learning. Teaching Second Language Learners in the Mainstream Classroom*. Portsmouth: Heinemann.

Joke Dewilde

Høgskolen i Hedmark

«Alle lærere er norsklærere». Tospråklige lærere også?

Ofelia García (2007) skiller mellom monoglossiske og heteroglossiske modeller for tospråklig opplæring. Mens en innenfor monoglossiske modeller ser på språk som avgrensede og autonome enheter som burde være atskilte i undervisningen, blir språk og språklæring oppfattet på en mer dynamisk måte i heteroglossiske modeller. I stedet for et normativt språksyn tar disse sistnevnte utgangspunkt i hvordan språk faktisk blir brukt. Tospråklig opplæring har vært dominert av monoglossiske modeller, og med utgangspunkt i heteroglossiske modeller argumenterer García sterkt for en nyorientering og utvidet forståelse av tospråklig opplæring som tar hensyn til elevenes faktiske språkbruk, og som blant annet aksepterer mer eller mindre hybride språkformer, som «translanguaging».

I mitt ph.d.-prosjekt (2008–2013) studerer jeg tospråklige lærere og deres samarbeid med andre lærere. Her vil jeg presentere et utdrag som inngår i en større analyse fra materialet som viser fram en diskusjon mellom en lærer i grunnleggende norsk og en tospråklig lærer på et lærermøte. I samtalen framkommer ulike syn på den tospråklige lærerens rolle og arbeidsoppgaver. Mens læreren i grunnleggende norsk mente at morsmålslærere/tospråklige lærere kun skal bruke morsmålet sitt i undervisningen av nyankomne tospråklige elever, og at språkblanding var for krevende for nyankomne elever, et syn på språkopplæring som korresponderer med monoglossiske modeller, mente den tospråklige læreren at hun var kvalifisert til å bruke både morsmålet og norsk, og at dette var den eneste måten å utvikle tospråklige elevers begrepsapparat på.

Med utgangspunkt i Jon Erik Hagens (2004) metafor om majoritets-språklige som språklige *husverter* for minoritets-språklige *leieboere*, spør jeg om tospråklige lærere også kan være *husverter* i betydning norskspråklige lærere, eller om aksent og andre «avvik» fra «normalen» diskvalifiserer dem og gjør dem til «leieboere» i en slik sammenheng.

Litteratur

- García, O. (2007). Intervening discourses, representations and conceptualizations of language. I S. Makoni & A. Pennycook (Red.), *Disinventing and reconstituting languages* (s. xi–xv). Clevedon: Multilingual Matters.
- Hagen, J. E. (2004). Norsk som *lingua franca* i Norge. I H. Sandøy, Den Nye norsken & Fondet for dansk-norsk samarbeid (Red.), *Den Fleirspråklege utfordringa* (s. 65–79). Oslo: Novus forlag.

Karen Margrete Dregelid

Universitetet i Bergen

Syntaktisk kompleksitet

I dette innlegget beskrives syntaktisk kompleksitet i 36 andrespråkstekster, 22 spanske og 14 vietnamesiske. Tekstene er hentet fra ASK-korpuset (et elektronisk andrespråkskorpus) og er vurdert til nivå B1 og A2/B1 etter skalaen i Det Europeiske Rammeverket.

Målet med analysen er å se hvilke konkrete syntaktiske kjennetegn man finner i tekster som er nivå plassert etter de generelle beskrivelsene i rammeverket.

I analysen er det brukt måleenheter fra forskningsfeltet CAF (Complexity, Accuracy, Fluency). Enkelttrekk der det er påvist læringsløyper i innlærerspråket, inngår også.

Resultatene viser liten eller ingen forskjell mellom nivåene og språkgruppene. Alle tekstene har fulle setninger, hoved- og leddsetninger. Enheten mellom to punktum viser en gjennomsnittslengde på 15–16 ord. En enhet har i gjennomsnitt 2 setninger. 30–40 % av setningene er leddsetninger. Både hoved- og leddsetningene er i gjennomsnitt på 7–8 ord. Frekvente leddsetninger er at- og som-setninger. At-setningene opptrer alt overveiende som objekt i slutfelt. I som-setningene forekommer relativiseringsleddet både som subjekt og objekt. Den vanligste setningsstrukturen er SV. Adverbialframflytting finnes i 35 av tekstene, og i flertallet av disse er verbet korrekt plassert på andre plass. Negasjon er plassert riktig i hovedsetninger, men ikke i leddsetninger.

Litteratur

Berggreen, H. & Tenfjord, K. (1999). *Andrespråklæring*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Det felles Europeiske rammeverket for språk: Læring, undervisning, vurdering. (2007). Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Hagen, J. E.. (1998). *Norsk grammatikk for andrespråklærere*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Housen, A. & Folkert, K. (2009). Complexity, Accuracy, and Fluency in Second language Acquisition. *Applied Linguistics*, 30(4), 461–473.

Larsen Freeman, D. (2009). Adjusting Expectations: The Study of Complexity, Accuracy, and Fluency in Second Language Acquisition. *Applied Linguistics*, 30(4), 579–589.

Norris, J. M. & Ortega, L. (2009). Towards an Organic Approach to Investigating CAF in Instructed SLA: The Case of Complexity. *Applied Linguistics*, 30(4), 555–578.

Ortega, L. (2009). Syntactic Complexity Measures and their Relationship to L2 Proficiency: A Research Synthesis of College-level L2 Writing. *Applied Linguistics*, 30(4), 492–518.

Skehan, P. (2009). Modelling Second Language Performance: Integrating Complexity, Accuracy, Fluency, and Lexis. *Applied Linguistics*, 30(4), 510–532.

Elisabeth Egeli og Wenche Thomassen

Universitetet i Stavanger

Norsk som andrespråk i de nye lærerutdanningene - utfordringer og muligheter

I vårt innlegg vil vi presentere noen funn fra forskningsprosjektet «Minoriteter og mangfold i lærerutdanning». Dette er et forprosjekt som ble gjennomført i 2011/2012 om flerspråklighet og flerkultur i lærerutdanninger på Vestlandet.

Flerspråklighet og flerkultur er tverrgående temaer i den nye forskriftsfestede rammeplanen for de nye grunnskolelærerutdanningene (Kunnskapsdepartementet, 2012). Lærerstudenter skal utvikle kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som gjør dem i stand til å arbeide med læring og utvikling for elever med minoritetsbakgrunn og elever med norsk som andrespråk. Dette skal gjennomsyre alle fag i lærerutdanningen, ikke bare pedagogikk og elevkunnskap. NOU 2010:7 Mestring og mangfold utarbeidet av Østberg-utvalget konkluderer dessuten med at det er et enormt kompetansebehov, og foreslår at flerkulturell kompetanse og norsk som andrespråk blir obligatorisk i alle lærerutdanninger.

Nettopp det at slik kunnskap og kompetanse skal utvikles innen hele lærerutdanningstiden er noe nytt for lærerutdanningene, og det er usikkert hvordan det skjer, og hva slags læringsutbytte studentene oppnår. Vi vet heller ikke hva slags muligheter studentene har for praksisopplæring i skoler med ulik etnisk og språklig bakgrunn, til tross for at dette også vil være avgjørende for deres utvikling av kunnskap og kompetanse. Videre mangler vi kunnskap om hvordan praksisskoler ivaretar studentenes utvikling av forståelse for dette arbeidet, og hvordan skolene selv bidrar til elevenes utvikling og læring.

Vi har undersøkt hvilken kompetanse lærerutdanningsinstitusjonene på Vestlandet har på dette området, hvordan temaet er nedfelt i læreplanene og hvordan det blir ivaretatt i praksis. I prosjektet har vi sett på aktuell forskning på temaene flerspråklighet og flerkultur i lærerutdanning. Vi har også foretatt kvalitative intervjuer med faglærere i norsk og pedagogikk. Forprosjektet vil bli videreført i hovedprosjektet «Minoritet og mangfold i lærerutdanning og skole» (2012–2015) Samarbeidspartnere er Høgskolen i Oslo, Høgskolen i Volda og Stavanger kommune (2012–2015) Prosjektet er også knyttet til et større NFR prosjekt «Teachers as students» ved universitetet i Stavanger (2012–2015).

Anne Golden og Rita Hvistendahl

Universitetet i Oslo

Kategorisering av forskning på andrespråksskriving

På grunnlag av artikkelen *Skriveforskning i et andrespråksperspektiv* (Golden og Hvistendahl 2010), der vi gir en kunnskapsoversikt over norske studier av andrespråksskriving 1980–2010, arbeider vi med en tilsvarende studie av nordisk forskning på andrespråksskriving. I slike kunnskapsoversikter og i forskningssynteser kreves det at studiene blir kategorisert. Som flere forskere hevder når de presenterer forskningssynteser, som bl.a. Norris & Ortega (2006), og metaanalyser, som Oswald & Plonsky (2010), har selve kategoriseringen stor betydning for analysen og tolkningen av resultatet.

I vår oversikt over norske studier av andrespråksskriving valgte vi følgende tre kategorier: tekststudier på språknivå, tekststudier på tekstnivå og studier av skrivekonteksten, de to første kategoriene inspirert av Berges (2005) gjennomgang av besvarelsene i KAL-materialet, den siste en sekkebetegnelse for andre studier. I skriveforskning generelt har for eksempel Berge (2006) delt skriftkyndighetsforskning i tre ulike forskningsretninger og -interesser: praktisk-pedagogisk, kognitivorientert og sosio-kulturelt orientert skriftkyndighetsforskning. SkrivBiB, som er en bibliografi for skriveforskning i Norden utarbeidet i et samarbeid mellom Skrivesenteret, Kunnskap i skolen (UiO) og Høgskolen i Vestfold, kategoriserer skrivestudiene etter ulike kontekster: skriving i arbeids- og organisasjonsliv, skriving i utdanning, skriving i privatlivet, profesjonell skriving og offentlig mening og debatt. Studiene av skriving i utdanning er de mest tallrike og er delt inn etter nivåene i utdanningssystemet, helt ned på klasserinn i skolen. I denne databasen er ikke andrespråksskriving en overordnet kategori, men et søkeord. I vår presentasjon vil vi drøfte hensiktsmessigheten ved ulike kategoriseringer av forskning på andrespråksskriving. Vi vil argumentere for at studier av andrespråksskriving krever en egen inndeling basert på det empiriske materialet som de faktiske studiene utgjør, og kategorier som er relevante for andrespråksforskning.

Anne Golden

Universitetet i Oslo

Lars Anders Kulbrandstad

Høgskolen i Hedmark

Kari Tenfjord

Universitetet i Bergen

Peilinger i pronomen

I denne eksplorative studien ser vi på ulike aspekter ved pronomenbruk i deler av ASK-korpuset. Vi ønsker å sirkle inn forhold som kan si noe om hvordan voksne personer som uttrykker seg i skrift på et andrespråk i en testsituasjon, posisjonerer seg selv og andre, og vi stiller spørsmål om bruken av pronomen reflekterer ulikheter i testtakernes bakgrunnskultur. Ulike språk varierer også i måten det refereres til personer på, både om språkene har et utbygd pronomensystem, hvor finmasket det er, og i hvilke kontekster (både språklige og situasjonelle) pronomenene brukes. For eksempel har spansk, som norsk, et velutbygd pronomensystem, men siden spansk har personbøying av verbet, er bruk av pronomen ikke obligatorisk i subjektsposisjon. Vietnamesisk på sin side har et lite utbygd pronomensystem. Et annet spørsmål vi stiller er derfor om ulikheter i pronomensystemet i innlærernes morsmål vil påvirke pronomenbruken deres i norsk. Vi avgrenser studien til pronomenene i første person entall og flertall, andre person entall og flertall og tredje person flertall, og konsentrerer oss om subjektsformene. I tillegg inkluderer vi ubestemte pronomen. Det vil altså si at vi studerer bruken av formene *jeg, du, vi, dere, de, en og man*. I en første tilnærming er vi interessert i hvor frekvente disse formene er i tekstene, om det er forskjeller i brukshyppighet i tekster om ulike oppgavetemaer og – ikke minst – om det på gruppenivå er frekvensulikheter mellom skrivere med bakgrunn i forskjellige førstespråk, eller om forskjellene først og fremst er individuelle og kan tilskrives andre faktorer ved testtakerne som vi har kjennskap til gjennom opplysninger i ASK-korpuset. Det er ca. 70 tekster skrevet av testtakere med vietnamesisk og spansk bakgrunn som danner grunnlaget for analysen.

Birgitte Fondevik Grimstad og Sofie Emilie Holmen

Høgskulen i Volda

Språkmøter i lærerutdanningen

I innlegget vårt vil vi presentere utviklingsprosjektet *Språkmøter i lærerutdanningen* ved Høgskulen i Volda 2012–2013, der målet er å bidra til å utvikle kunnskap om hvordan vi som lærerutdanningsinstitusjon kan forberede lærerstudentene på arbeid i en flerspråklig skole. Prosjektet utgjør en del av forskningsprosjektet *Minoritet og mangfold i lærerutdanning og skole* ledet av Elaine Munthe ved Universitetet i Stavanger.

NOU-utredningen 2010:7 *Mangfold og mestring* viser at det er et stort behov for lærere med kompetanse i norsk som andrespråk, og poengterer at lærerutdanningene har et viktig ansvar for at alle lærerstudenter har kunnskap om andrespråkspedagogikk. De nasjonale retningslinjene for grunnskolelærerutdanningene (GLU) vektlegger i enda større grad enn tidligere styringsdokument lærerstudentens kunnskap om flerspråklighet og om hvordan man skal undervise i det flerspråklige klasserommet.

Høgskulen i Volda har i flere år brukt utenlandske studenter som en ressurs i grammatikkundervisningen i lærerutdanningen. Gjennom møte med mange ulike språk får lærerstudentene et kontrastivt perspektiv på grammatikken og får utviklet sin metaspråklige bevissthet (jf. Tenfjord, 2008; Hertzberg, 2008). I 2012–2013 vil vi prøve ut denne arbeidsmåten mer systematisk der de utenlandske studentene har faste møter med lærerstudenter i GLU1–7 og 5–10. Hensikten er å studere nærmere hva slags kunnskap og kompetanse studentene utvikler gjennom disse språkmøtene. Noen av problemstillingene vi vil svare på er: Hva slags grammatikkunnskaper har lærerstudentene når de begynner lærerstudiet? Hvilke grammatiske begreper bruker lærerstudentene i samtalene med de utenlandske studentene? Hva slags grammatisk kompetanse bør fremtidige lærere ha for å kunne bidra til språkutviklingen til flerspråklige elever?

Vi vil i innlegget vårt presentere prosjektet, som er i en oppstartsfase, og noen av dataene vi har samlet inn.

Litteratur

Hertzberg, F. (2008). Grammatikk? I M. E. Nergård & I. Tonne: *Språkdidaktikk for norsklærere. Mangfold av språk og tekster i undervisningen*, Oslo: Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2010). *Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Norges offentlige utredninger. (2010). *Mangfold og mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet*. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.

Ann-Kristin Helland Gujord

Universitetet i Bergen

Det allmenne i det andrespråkslingvistiske - eksempel frå ein ph.d.-studie

Innlegget tek utgangspunkt i ein ph.d.-studie av grammatisk markering av fortid i norske tekstar skrivne av vietnamesiske ($N=99$) og somaliske ($N=97$) innlærarar. I norsk skjer grammatikaliseringa av uttrykk for fortid gjennom dei morfologiske formene perfektum og preteritum, og studien granskar difor særleg innlærarane sin bruk, eller manglande bruk, av desse bøyingsformene i norsk. Tekstane henta frå ASK korpuset er skrivne som svar til ein del av Språkprøven, og er seinare vorte vurderte til å vera på to ulike ferdigheitsnivå i høve til Rammeverket (A2 og B1). Fokuset for dette innlegget vil ikkje vera på det som er hovudsaken i studien, nemleg tileigninga av perfektum og preteritum. I staden ønskjer eg å fokusera på aspekt ved avhandlingsarbeidet som eg meiner tener som døme på korleis andrespråkforskinga er relevant for den allmenne lingvistikken. Dette vil eg gjera ved å sjå nærare på to punkt i avhandlinga:

- 1) Relevansen av andrespråksforskinga for utforsking av språk som står typologisk sett langt frå norsk, med vietnamesisk som døme.
- 2) Relevansen av andrespråksforskinga for utforskinga av grunnleggande kategoriar i språk, med aksjonsart som døme.
- 3) Parallellen mellom diakron og synkron språkutvikling, med andrespråkstileigning av perfektum som døme.

Liv Andlem Harnæs

Universitetet i Oslo

Wim A. van Dommelen

NTNU, Trondheim

Produksjon av norske vokaler hos andrespråksbrukere med arabisk og russisk som morsmål og varighetsmålinger av vokal pluss etterfølgende konsonant

Vi vil presentere resultater fra en akustisk studie av de fire norske vokal-fonemene /i/, /y/, /ʊ/ og /u/ i det norske talespråket til seks utenlandske leger med arabisk som morsmål og seks studenter med russisk som morsmål. Studien gjelder varighetsmålinger av de fire vokalene i fonologisk trykksterk stavelse og av den etterfølgende konsonant. Vi sammenlikner resultatene med norsken til seks morsmålsbrukere.

En sammenlikning av vokalsystemene i arabisk, russisk og norsk gir oss ingen klare hypoteser når det gjelder avvik fra målspråksnorm. Norsk kan regnes som et nivokalsystem, arabisk som et trevokalsystem og russisk som et femvokalsystem. Kort eller lang vokal i trykksterk stavelse gir betydningsforskjell i norsk («lege» – «legge»). De arabiske vokalene er enten lange eller korte både i skrift og tale, og valg av kort eller lang vokal gir også her betydningsforskjell. Russisk har ikke et slikt skille mellom kort og lang vokal. På dette grunnlag forventet man at de arabisktalende irakiske informantene ville mestre det norske skillet mellom kort og lang vokal bedre enn russerne. Hypotesen ble bekreftet, men varighetene til irakernes segmenter er likevel forskjellige fra de norske. Både deres lange vokaler og konsonanter er betydelig lengre. V/K-dyadene for lang vs. kort vokal hos russerne overlapper hverandre i relativt stor grad når det gjelder varighet. Generelt viser resultatene at gjennomsnittsverdier ikke gir tilstrekkelig informasjon, men at tolkningen må ta hensyn til kategorier som ord, kort vokal, lang vokal og etterfølgende konsonant.

Litteratur

Harnæs, L. A. (2009). Vokaler hos andrespråksbrukere: en akustisk og perseptuell studie. Vokaler i det norske talespråket til tre utenlandske leger med arabisk som morsmål. *NOA norsk som andrespråk*, (1), 27–51 .Oslo: Novus forlag.

Dommelen, W.A. van (2007). The production of Norwegian vowels by French and Russian speakers. *Proceedings of the Sixteenth International Congress of Phonetic Sciences*, Saarbrücken, 1633–1636.

Ingunn Indrebø Ims

Universitetet i Oslo

Holdninger til ungdommers språkbruk i flerkulturelle miljø i Oslo

I dette innlegget vil jeg ta utgangspunkt i datamaterialet fra den såkalte «Oslo-testen», en nettbasert undersøkelse som er gjennomført i samarbeid med Aftenposten våren 2010. Respondentene svarer på spørsmål om egen språkbruk, samt at de vurderer ulik variasjon som fins i Oslo-språket i dag. I løpet av to måneder fikk undersøkelsen i overkant av 115 000 svar, 40 000 av disse respondentene oppgir at de er vokst opp i Oslo.

Jeg vil presentere holdningsdata fra den delen av «Oslo-testen» som gjelder oppfatning og vurdering av språklig praksis blant Oslo-borgere i flerkulturelle miljø. Den folkelige betegnelsen på denne måten å snakke på er «kebabnorsk», sjøl om brukerne sjøl oppfatter denne betegnelsen som nedsettende (Svendsen & Røyneland 2008). Mye tyder på at ulike holdninger til denne språklige praksisen avhenger av sosiale kategorier som alder, geografi og sosial klasse. Samtidig viser de foreløpige analysene at holdningene til den såkalte «kebabnorsken» blant annet er knyttet til hvorvidt respondentene oppgir at de bruker ett eller flere språk daglig, i tillegg til norsk. Respondentene som oppgir at de er flerspråklige, er mindre negative til det de fleste kaller «kebabnorsk» enn respondenter som rapporterer om at kun bruker norsk i det daglige. Det ser også ut til at hvilke språk som er involvert i et slikt språklig repertoar har betydning for oppfatninger knytta til språklig mangfold i Oslo i dag. Dessuten viser materialet at spørsmål knytta til språklig praksis i flerkulturelle miljø i Oslo trigger negative holdninger til innvandrere generelt.

Litteratur

Svendsen, B. A. & Røyneland, U. (2008). Multiethnolectal facts and functions in Oslo, Norway. *International Journal of Bilingualism*, (12), 63–83.

Bård Uri Jensen
Høgskolen i Hedmark

Fallgruber i kvantitativ andrespråksforskning

Kvantitative metoder tas i bruk i andrespråksforskningen i stadig større grad, som i andre humanistiske vitenskaper. De er et viktig supplement til andre metoder, både som hypotesedannere og som hypotesetestere.

Hypotesetestende metoder uttrykker sannsynlighet for at en tendens i et utvalg gjenspeiler egenskaper ved en populasjon. Når vi velger et signifikansnivå for en hypotesetest, ofte $\alpha = 0,05$ i humanistisk forskning, innebærer det at vi aksepterer en risiko på 5 % for at vi feilaktig konkluderer med et positivt funn. Dette er i våre sammenhenger ofte en akseptabel risiko å ta.

Alle hypotesetestende metoder, både parametriske og ikke-parametriske, er knyttet til visse brukspremisser. Hvis premissene ikke er oppfylt, forskyves risikoen for feilaktig konklusjon enten oppover eller nedover. Hvis premissene ikke er oppfylt, vet vi med andre ord ikke lenger hvilken risiko for feilkonklusjon vi tar. Det er ikke akseptabelt.

Dette innlegget presenterer premisser for noen vanlige statistiske tester. Deretter blir konkrete eksempler på publiserte forskningsarbeider fra internasjonal andrespråksforskning presentert, og det blir demonstrert hvordan disse publikasjonene trekker ugyldige konklusjoner ved at de anvender statistiske tester uten at premissene for bruk er til stede.

Ingri D. Jølbo
Universitetet i Oslo

Skriving på et andrespråk

I dette innlegget ønsker jeg å presentere mitt ph.d-prosjekt om skriving på et andrespråk. Prosjektets formål er å undersøke nærmere hvordan elevene skriver seg inn i den norskfaglige skrivekulturen. I denne omgang vil jeg spesielt presentere hvordan tekstene kan analyseres med tanke på begrepene stemme (voice), identitet og handlekraft (agency). Hvilke subjektsposisjoner er tilgjengelige for elevene i oppgavene, og hvilke benytter de seg av i tekstene de skriver? Hvordan danner elevene egne narrativer innenfor de oppgitte oppgavetekstene? Prosjektet har en sosiokulturell teoretisk ramme, og det er spesielt teoretikere som Ivanič, Halliday og Bakhtin som er aktuelle. Mens Ivanič er opptatt av sammenhengen mellom skriving og identitet, har Halliday utviklet begreper for å undersøke språkets metafunksjoner (ideasjonell, tekstuell og mellom-menneskelig posisjonering). Bakhtin har fokusert på det dialogiske ved skriving og skriveprosessen.

Dataene i prosjektet er hentet fra elever med norsk som andrespråk i alderen 17–20 år. Hovedinformantene er syv ungdommer med somalisk bakgrunn som har kort botid i Norge (3–5 år). Ungdommene er elever ved grunnskoleutdanningen på en avdeling ved en videregående skole i Oslo. Materialet er samlet inn våren 2012 og består av observasjoner av klasseromsundervisning (alle norsktimene i vårsemesteret), fire utfyllende tekster fra hver elev i klassen (heldagsprøver), samt dybdeintervjuer med de syv informantene om samtlige tekster de har skrevet. I tillegg er et intervju med en somalisk rådgiver og samtaler med klassens norsklærer en del av datamaterialet.

Torodd Kinn og Kari Tenfjord

Universitetet i Bergen

Når preposisjonen manglar. Innsikter frå norsk andrespråk i allmenningvistisk og læringsteoretisk perspektiv

I innlegget presenterer vi ein eksplorativ studie i ASK (Norsk andrespråkskorpus) som voks fram frå eit ønske om å kombinere våre respektive bakgrunnar frå andrespråksforskning og undervisning og allmenn/nordisk lingvistik.

I innlegget vårt vil vi vise korleis vi med utgangspunkt i ASK kan få fram mønster i preposisjonsbruken hos innlærarar – og med eit særskilt blikk på manglande preposisjonsbruk.

Preposisjonar er mangfaldige; dei er frekvente, og dei har mange funksjonar, både grammatiske og leksikalske. I tillegg er preposisjonsbruk oppfatta som vanskeleg å lære og undervise i. Innlæraren kan velje feil preposisjon, bruke ein overflødig preposisjon eller la vere å bruke ein preposisjon i strid med konvensjonell norsk språkbruk.

Vi har undersøkt manglande bruk av éin preposisjon: *på*. I innlegget vil vi presentere nokre av dei viktigaste konstruksjonane der det er vanleg. Døme er idiomatiske uttrykk (som *håpe (på) noe*), konstruksjonar der preposisjonen innfører ei setning under eit adjektiv (som *sikker (på) at ...*), og relativsetningar med «stranda» preposisjon (som i *samme skole som jeg går (på)*).

Vi vil diskutere funna våre i høve til temaet for konferansen, relevansen av andrespråksforskninga for allmenningvistikken og didaktikken.

Fleire av dei problematiske konstruksjonane er både språktypologisk sjeldne og objektivt temmeleg komplekse – og det er rimeleg å sjå på dei som vanskelege å tileigne seg. Her er det altså klare samanhengar mellom det allmenningvistiske og det læringsteoretiske.

Komplekse konstruksjonar er òg ei didaktisk utfordring. Mange språklærarar vil ha vanskar med å gripe grammatiske forklaringar av fenomen som relativsetningar med stranda preposisjon. Ein del konstruksjonar (men ikkje alle) kan nok best lærast ved at ein fokuserer på ord og kollokasjonar som så å seie fungerer som «knaggar» i ein kompleks struktur.

Bente Martinussen

Høgskolen i Finnmark

Norsk som andrespråk og som fremmedspråk

Denne undersøkelsen gjelder resultatene til studenter som har studert norsk i Murmansk og i Alta. De har hatt samme fagplan og studiestruktur, altså trinnbasert 60 studiepoeng norsk. Alle har startet uten forkunnskaper i norsk, og studiet fører fram til norsk studiekompetanse. Undersøkelsen omfatter de fem kullene med undervisning i Murmansk fra 1998 til 2003, og de fem første årene med samme studium i Alta. Studiet i Murmansk hadde samme eksamensordning og sensor som brukes innenlands, slik at sluttvurderingene vil være sammenlignbare.

Dette gjør det mulig å se på betydningen av ulik innputt i språklæring. Ifølge Krashens hypotese om innputt må innputt være forståelig og stadig ligge litt over det nivået språklæreren er på. I begynnelsen av et språkstudium kreves det tilpasset innputt, autentisk målspråk vil være for vanskelig. Dersom mengden innputt er viktigst, ville det være ventet at studenter som lærer norsk som andrespråk hadde best resultater. Dersom tilpasset innputt er avgjørende, ville det være ventet at studentene som lærte norsk som fremmedspråk og fikk en mer kontrollert innputt, hadde de beste resultatene.

I utgangspunktet ville man tro at de som studerte norsk som andrespråk, skulle ha bedre resultater enn de som studerte norsk som fremmedspråk, siden de har studert norsk i et norsk språkmiljø. I et norsk språkmiljø vil muligheten for norsk innputt være langt større. Motsatt kan det også hende at det kommunikative presset ved å skulle klare seg i en ny kultur, ikke gir tilstrekkelig tid til å automatisere språkstrukturene.

Med forbehold for at skiftet fra Murmansk til Alta sammenfaller med overgangen fra tallkarakterer til bokstavkarakterer, er det likevel klart at studentene i Murmansk har hatt bedre resultater.

I tillegg til ulik innputt, må andre faktorer nevnes, slik som undervisningspråk, studiekompetanse og ulik progresjon i studiet.

Torild Olsen

Universitetet i Agder

Er det nok å snakke sammen? Hverdagssamtaler som språkstimulerende virkemiddel for å styrke flerspråklige barn norskspråklige ferdigheter

I forskningslitteraturen om barns språklæring i førskolealder blir hverdagssamtaler betraktet som en av de viktigste språklæringsarenaene i barnehagen, se bl.a. Hasan (2002). Med hverdagssamtaler menes ikke-planlagte språklige interaksjoner som mer eller mindre spontant finner sted (Gjems, 2011). I norske barnehager er det meste av dagen satt av til mer eller mindre frie aktiviteter. I dette paper vil jeg se nærmere på hva personalet snakker om i samtaler med flerspråklige barn i barnehagen, hva benevnes og hvordan introduseres og utvikles emnet for samtaler. Analyse av personalets ordforråd vil bygge på elementer fra systemisk funksjonell lingvistikk (Halliday & Matthiessen, 2004), kognitiv lingvistikk (Langacker, 2008), mens analyse av emne i samtaler vil ta utgangspunkt i Svennevigs modell (Svennevig, 1997).

Litteratur

Gjems, L. (2011). Hverdagssamtalene – barnehagens glemte læringsarena? I L. Gjems & G. Løkken, *Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske.

Halliday, M. A. K. & Matthiessen, C. M. I. M. (2004). *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.

Hasan, R. (2002). Semiotic mediation and mental development in pluralistic societies: some implications for tomorrow's schooling. I G. Wells & G. Claxton, *Learning for life in the 21st century: sociocultural perspectives on the future of education* (s. 112–128). Oxford: Blackwell Publisher Ltd.

Langacker, R. W. (2008). *Cognitive grammar: a basic introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Svennevig, J. (1997). *Getting acquainted in conversation: a study of initial interactions*. Oslo: Department of Scandinavian Studies, University of Oslo.

Hilde Osdal

Høgskulen i Volda

Kvifor får mest alle vaksne innvandrarakar norsk-opplæring på bokmål, også i nynorsk-kommunane?

Frå GSI-tala (Grunnskolen informasjonssystem, som også vaksne-opplærings-sentra rapporterer inn til) ser vi at berre ca. 2.5 % av vaksne minoritetsspråklege i nynorsk-kommunar får opplæringa si på nynorsk. Hypotesen min er at læremiddelmangel, lovverk, løyvingar og haldningar er viktige årsaker som heng nøye saman.

Kva rolle spelar haldningar til språk, her dei to målformene nynorsk og bokmål? Vert nynorsk oppfatta som det markerte eller spesielle språket, knytt til det rurale (Sandøy i Mæhlum et al., 2003)? Kva konsekvensar har dette for språkbruk og språkval? Eg vil sjå på grunnlag for vedtak om målform i kommunane, og på haldningar hjå undervisarane og deltakarane på kursa. Data vil bli henta frå eit opplærings-senter med grupper som har ulike innlærings-målform. Dette vaksneopplærings-senteret ligg på Sunnmøre, som har den tredje største arbeidsinnvandringa i landet etter Oslo og Akershus.

Kva er ønskeleg målform i nynorsk-distrikta? Når målet er optimal læring (Spolsky, 1989; Gardner & McIntyre, 1992), talar då dette for eller mot eit skifte til nynorsk for vaksne utlendingar som skal lære norsk som andrespråk i nynorsk-distrikta? Vil det å møte den målforma som er dominerande i distriktet elles, verke motiverande for språkinnlæringa? Kva konsekvensar har språklæringa og val av målform for integreringa? Korleis vert slike spørsmål løyste og vurderte i andre land og regionar med liknande språktilhøve, t.d. Friesland og Wales? Det er også eit spørsmål som eg vil kome inn på i samanheng med dette prosjektet.

Litteratur

Gardner, R. C. & McIntyre, P. D. (1992). A student's contribution to second language learning, Part 1: cognitive variables. *Language teaching*, (25), 211–220.

Mæhlum, B. (2007). *Konfrontasjoner: Når språk møtes*. Oslo: Novus forlag.

Mæhlum, B. et al. (2003). *Språkmøte: Innføring i sosiolingvistik*, Oslo: Cappelen Akademiske forlag.

Spolsky, B. (1989). *Conditions for Second Language learning*, Oxford: Oxford University Press.

Kirsten Palm

Høgskolen i Oslo og Akershus

«Tidlig innsats - Early Years Literacy Program» i norsk grunnskole. Hva slags norskfag møter de tospråklige elevene i «main-stream»-klasserommet?

I Oslo-skolen har det de senere årene vært en stor satsing på en opplæringsmodell som kalles «Tidlig innsats – Early Years», særlig knyttet til den grunnleggende lese- og skriveopplæringen fra 1. til 4. trinn i grunnskolen. Modellen er utformet etter undervisningsmetoder fra Australia og New Zealand, og det framheves på de skolene der den er tatt i bruk, at den skal gi forbedrete leseresultater, ikke minst på skoler med mange tospråklige elever. Modellen er basert på stasjonsundervisning, der en lærerstyrt stasjon med veiledet lesing er et sentralt punkt (se for eksempel Solheim & Aasen, 2011; Wagner, Strømsquist & Uppstad, 2008; Paust-Andersen, 2010; Pedersen, 2010). På flere av skolene i Oslo er fire av fem norsktimer organisert med denne arbeidsformen.

I innlegget vil jeg gi en kort presentasjon av modellen slik jeg har observert den, og drøfte hvordan norskfaget avtegner seg på skoler som har implementert modellen, når en så stor del av undervisningen er lagt opp etter dette fastlagte mønsteret. Særlig vil de tospråklige elevenes behov når det gjelder utvikling og stimulering av andrespråket bli vektlagt. I den sammenhengen er det blant annet arbeidet på de stasjonene som ikke er lærerstyrt som vil bli drøftet (jf Danbolt, 2007), og spørsmål om vi med denne modellen ser ny form for individualisert og nivåbasert opplæring blir tatt opp.

Innlegget baseres på observasjonsdata fra noen av øvingsskolene til Høgskolen i Oslo og Akershus, dessuten samtaler og intervjudata med øvingslærere.

Litteratur

- Danbolt, A.M. (2007). Fokus på innhold og samhandling. Om å gjøre endringer i andreklassingers språkmiljø. *Nordand. Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, (2), [49]–67.
- Paust-Andersen, I. (2010). «*Early years Literacy Program*» Implementering av en australsk undervisningsmodell i norsk skole. Masteroppgave i pedagogikk. Oslo: Det utdanningsvitenskapelige fakultet. Pedagogisk forskningsinstitutt. Universitetet i Oslo.
- Pedersen, L.K. Å. (2010). *Early years literacy program – en helhetlig undervisningsmetode*. Masteroppgave i tilpassa opplæring. Nr. 8 - 2010. Høgskolen i Bodø.
- Solheim, R. & Aasen, A. J. (2011). Rettleidd lesing – ei ramme for den første leseopplæringa. *Norsklæraren*, (4), 64–73.

Steve Pepper

Universitetet i Oslo

Automatisert gjenkjenning av morsmålpåvirkning i norskinnlæreres tekster

I dag hersker det liten tvil blant språkforskere om at innlæreres morsmål påvirker deres tilegnelse av nye språk. Denne påvirkningen gjelder flere sider ved det nye språket, og fenomenet kalles gjerne for *transfer*.

«Mannen i gata» er ofte i stand til å gjette ut fra vedkommendes aksent hvor en utlending kommer fra, og erfarne andrespråklærere kan gjøre dette ut fra de grammatiske «feilene» som vedkommende begår. Spørsmålet som belyses i denne presentasjonen, er hvorvidt det også er mulig for *datamaskiner* å avsløre en norsk innlærers språkbakgrunn.

I det siste tiår har forskning knyttet til fenomenet morsmålstransfer funnet sted innenfor en metodologisk ramme der det stilles krav til tre typer evidens: intragruppe-homogenitet, intergruppe-heterogenitet og tverrspråklig kongruens (dvs. samsvar mellom S1 og innlærernes S2-preformanse; Jarvis, 2000; Jarvis & Pavlenko, 2008). Dette rammeverket er senere blitt systematisert av Jarvis (2010) og utvidet med en fjerde type evidens: intraspråklig kontrast. Denne 'komparative tilnærmingen' blir stilt opp mot en helt ny type tilnærming, den deteksjonsbaserte, som bygger på *automatisk avsløring* av transfereffekter ved hjelp av datamaskiner.

Den nye metoden har sitt utspring i et forskningsfelt som heter 'text mining', som går ut på å benytte avanserte statistiske metoder for å hente 'ny' kunnskap ut av eksisterende tekster. En viktig praktisk anvendelse av dette er automatisk klassifisering av dokumenter.

Blant lingvister er slike metoder bl.a. blitt anvendt for å fastslå forfatterskap. Nå undersøker man hvorvidt de også kan brukes til å bestemme en innlærers morsmål ved å se etter transfereffekter i vedkommendes skriving. Jarvis &

Crossley (2012) beskriver fem studier av dette som tar utgangspunkt i det engelske innlærerkorpuset *International Corpus of Learner English* (ICLE; Granger et al., 2009). Denne presentasjonen gir en oversikt over disse studiene og rapporterer fra en pågående studie som anvender de samme metoder på *Norsk andrespråkskorpus* (ASK; Tenfjord et al., 2009).

Litteratur

- Granger, S., Dagneaux, E., Meunier, F. & Paquot, M. (Red.). (2009). *The International Corpus of Learner English*. Version 2. Handbook and CD-ROM. Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain.
- Jarvis, S. (2000). Methodological rigour in the study of transfer: Identifying L1 influence in the interlanguage lexicon. *Language Learning*, 50(2), 245–309.
- Jarvis, S. & Pavlenko, A. (2008). *Crosslinguistic influence in language and cognition*. London: Routledge.
- Jarvis, S. (2010). Comparison-based and detection-based approaches to transfer research. *EUROSLA Yearbook* 10, s. 169–192.
- Jarvis, S. & Crossley, S. A. (Red.). (2012). *Approaching language transfer through text classification*. Bristol: Multilingual Matters.
- Tenfjord, K., Hagen, J. E. & Johansen, H. (2009). Norsk andrespråkskorpus (ASK) – design og metodologiske forutsetninger. *NOA*, 25(1), 52–81.

Silje Ragnhildstveit

Universitetet i Oslo

Genus i et andrespråksperspektiv - relevant for allmennlingvistikken?

Ifølge Corbett er genus «the most puzzling of the grammatical categories. [...] In some languages gender is central and pervasive, while in others it is totally absent» (Corbett, 1991, s. 1). Det er forsket på genus både internasjonalt og her i Norge, men likevel er genus på mange måter en utforsket kategori. Allmennlingvistikken forsker på genus for genus skyld og prøver å forstå mysteriene og gåtene ved kategorien ved hjelp av diakrone og språktypologiske studier. Allmennlingvistikkens hypoteser og teorier om genus som er kommet frem gjennom denne forskningen, er svært nyttige for andrespråkforskeren som prøver å forstå hvordan andrespråksinnlærere tilegner seg genus. Snur man på det, er det etter min mening ingen tvil om at empiriske, synkrone data fra andrespråksforskning på genus er av stor relevans for allmennlingvistikken. I dette innlegget vil jeg vise at andrespråksforskningen kan gi støtte til hypoteser og teorier fra allmennlingvistikken. Resultater fra Ragnhildstveit (2009) og Uri (2001) viser at norske andrespråksinnlærere bruker maskulinum som defaultgenus. Disse resultatene støtter Trosteruds (2001) forslag om at maskulinum er defaultgenus i norsk. I innlegget vil jeg vise at mine data kan belyse diskusjonen om genustildelingen styres av at *genuskategoriene* står i et hierarkisk system med en defaultkategori, jf. Steinmetz (1985), eller om den styres av at *genustildelingsreglene* står i et hierarkisk system hvor semantiske tildelingsregler overstyrrer formelle tildelingsregler, jf. Corbett og Dobrin.

Litteratur

- Corbett, G. (1991). *Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Enger, H. O. (2001). Genus i norsk bør granskes grundigere. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, (19), 163–183.
- Enger, H. O. (2002). Stundom er ein sigar berre ein sigar. *Maal og Minne* (2), 135–151.
- Enger, H. O. (2009). The role of core and non-core semantic rules in gender assignment. *Lingua*, 119 (9), 1281–1299.
- Ragnhildstveit, S. (2009). *Genustildeling og morsmålstransfer i norsk mellomspråk. En korpusbasert studie*. Bergen: Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Universitetet i Bergen.
- Ragnhildstveit, S. (2010). Genustildeling og morsmålstransfer i norsk mellomspråk. *NOA norsk som andrespråk*, 26(1), 30–55.
- Steinmetz, D. (1985). Gender in German and Icelandic: Inanimate Nouns. I J. T. Faarlund Red.), *Germanic Linguistics. Papers from a symposium at the University of Chicago. April 24, 1985*. Bloomington, IN: Indiana University Linguistics Club, 10–28.
- Trosterud, T. (2001). Genustilordning i norsk er regelstyrt. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, (19), 19–58.
- Uri, H. (2001). Genusmarkering og hemmelighetskremmeri. I A. Golden & H. Uri (Red.), *Andrespråk, tospråkligheit, norsk. Festskrift til Anne Hvenekilde*. Oslo: Unipub Forlag.

Gunhild Tveit Randen

Høgskolen i Hedmark

Tospråklighet i skolen

Innlegget er basert på resultater fra doktorgradsstudien min (under arbeid) om kartlegging av minoritetsspråklige førsteklasingers språkferdigheter. Jeg vil presentere resultatene til én av kasus-elevene mine, og i lys av disse drøfte utfordringer relatert til morsmålsopplæring og tospråklige opplæringsmodeller i skolen.

Ved å kartlegge informantenes morsmålsferdigheter i tillegg til norsk, ønsker jeg å søkelys mot morsmålets plass i skolen. Når minoritetsspråklige elevers språkferdigheter skal vurderes og videreutvikles, må man nødvendigvis ta høyde for at språkferdighetene involverer mer enn ett språk (García & Baetens Beardsmore, 2009). Slik det er i dag, har morsmålet status som redskap for norskinnlæring inntil eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk, og tillegges ellers liten verdi i skolen.

Man antar at det tar 2–4 år i et godt språkmiljø å lære seg et nytt språk tilstrekkelig til å kunne kommunisere rimelig i sosiale sammenhenger, men 5–8 år å utvikle tilstrekkelige ferdigheter til å få utbytte av undervisning på det nye språket på lik linje med innfødte språkbrukere (Thomas, Collier, & National Clearinghouse for Bilingual Education., 1997; Cummins, 2000; Thomas & Collier, 2002). Denne situasjonen tilsier at alternative opplæringsmodeller, der morsmålet tillegges større vekt, kan ha et stort potensial når det gjelder å øke minoritetslevers læringsutbytte.

Basert på funn i studien min argumenterer jeg for at elevers morsmål bør ha en større plass i den flerkulturelle skolen. Ved å styrke det flerspråklige perspektivet i klasserommene, både når det gjelder undervisning og kartlegging, vil man ikke bare bidra til økte språkferdigheter hos minoritetselever, men også styrke språkkunnskapen og språklig bevissthet hos alle elevene.

Litteratur

- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: bilingual children in the cross-fire*. Clevedon: Multilingual Matters.
- García, O. & Baetens Beardsmore, H. (2009). *Bilingual education in the 21st century: a global perspective*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Thomas, W. P. & Collier, V. P. (2002). *A national study of school effectiveness for language minority students' long-term academic achievement*. [Santa Cruz]: CREDE.

Elisabeth Selj og Else Ryen

Universitetet i Oslo

Andrespråksskriving i yrkesfag

Ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved UiO holder vi på å bygge opp et korpus av elevtekster fra yrkesfag på videregående skole. I denne presentasjonen vil vi ta opp noen spørsmål relatert til fagskriving på et andrespråk.

I og med innføringen av Kunnskapsløftet har skriving vært fokusert som en grunnleggende ferdighet i alle fag (jf. Berge, 2005), og i læreplanrevisjonen av juni 2010 kom det inn et nytt kompetansemål om at elever skal kunne skrive fagtekster knyttet til eget utdanningsprogram. Elevenes fagskriving omfatter mestring av ulike skriveformål (Evensen, 2010) og ulike teksttyper med variasjon fra et fag til et annet (Gibbons, 2002; Mulvad, 2009). I presentasjonen vil vi vise hvilke teksttyper som er representert i materialet vårt, hvordan elevene behersker fagspråket, og hva som ser ut til å være særlig utfordrende for elever med norsk som andrespråk.

Litteratur

- Berge, K. L. (2005). Skriving som grunnleggende ferdighet og som nasjonal prøve – ideologi og strategier. I A. J. Aasen & S. Nome (Red.), *Det nye norskfaget*. Bergen: LNU/Fagbokforlaget.
- Evensen, L. S. (2010). En gyldig vurdering av elevers skrivekompetanse? I J. Smidt et al. (Red.), *Rammer for skriving. Om skriveutvikling i skole og yrkesliv*. Trondheim Tapir: Akademisk Forlag.
- Gibbons, P. (2002). *Scaffolding Language, Scaffolding Learning. Teaching Second Language Learners in the Mainstream Classroom*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Mulvad, R. (2009). *Sprog i skole. Læseundervisning i alle fag. Funktionel lingvistik*. København: Akademisk Forlag.

Klara Sjo

Norges handelshøyskole

Fagspråk i en andrespråkskontekst

Til nå har fagspråk for voksne høyt utdannede andrespråksinnlærere vært et ganske oversett fagområde i Norge, men med den stadig større strømmen av mennesker som kommer både for å studere og for å arbeide i Norge, er behovet for dette stadig voksende.

Fagspråket bruker samme lyder, rettskriving og grammatikk som allmennspråket, men skiller seg likevel fra allmennspråket. Tydeligst ser man kanskje dette i bruk av terminologi og fagsjargong, men det finnes flere trekk som skiller fagspråk fra dagligspråket: Det bruker ofte lengre setninger enn på dagligspråket, med en mer kompleks setningsstruktur med større bruk av elementer som passiv, verbalsubstantiv og partisipp. Videre er metaforbruk, diskursmarkører, bruk av konnektiver og argumentoppbygging er også er noen av de tingene som skiller fagspråket fra dagligspråket. Sist, men ikke minst kan stilistikk og sjangre by på problemer, siden disse ofte avviker fra det innlærerne kjenner fra før, men sjelden blir undervist spesifikt i. I en norsk andrespråkskontekst er flere av disse elementene behandlet tidligere, men de har sjelden blitt sett i større sammenheng, og sjelden i forbindelse med spor 3-studenter (Se f.eks. Golden, 2005; Golden & Kulbrandstad, 2007 (metaforer); Ryen, 1999, 2008 (passiv); Hvenekilde & Golden, 1990 (lærebokspråk)).

Med bakgrunn fra elevtekster fra CEMS-eksamen i norsk næringslivskommunikasjon, vil jeg diskutere utfordringer og arbeidsmetoder når man underviser fagspråk i en andrespråkskontekst for voksne med høyere utdanningsbakgrunn.

Bente Ailin Svendsen

Universitetet i Oslo

Språk og identitet blant ungdommer i flerspråklige bymiljø i Skandinavia

Foredraget presenterer noen av de siste funnene fra forskningen om språk og praksis i kulturelt og språklig heterogene bymiljøer i Skandinavia, nemlig i de største byene København, Oslo, Stockholm, Aarhus, Gøteborg og Malmø (jfr. Quist & Svendsen 2010). Forskningen inkluderer ungdom både med og uten innvandrede foreldre, der alle har vokst opp i urbane språkkontaktområder. Oslo-studiene i denne forskningen springer ut fra det såkalte UPUS/Oslo-prosjektet (*Utviklingsprosesser i urbane språkmiljø*). Foredragets første del gir en oversikt over språklige trekk som synes å være felles for en del av ungdommene. Foredragets andre del belyser hvordan ungdommenes talestiler brukes, oppfattes og omtales, av ungdommene selv og av andre aktører. Fokuset er særlig på de *verdier* som tilskrives talestiler i urbane språkkontaktområder i Skandinavia generelt, og først og fremst i Norge. Foredraget viser at det foregår en språkideologisk kamp som først og fremst handler om disse ungdommenes ønske om å redefinere tradisjonelle sosiale kategorier og grenser for å skape seg et rom, en plass, i storsamfunnet på egne premisser. Foredraget aktualiserer i så måte andrespråkforskningens tradisjonelle objekt, grenser og relevans for andre forskningsfelt, som studier av språkendring i sin alminnelighet og sosiologiske dimensjoner.

Litteratur

Quist, P. & Svendsen, B. A. (Red.). (2010). *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Clevedon: Multilingual Matters.

Hjemmeside: <http://www.hf.uio.no/iln/personer/vit/benteas/index.html>

Snorre Karkkonen Svensson

Universitetet i Bergen

Kontrastiv lingvistikk møter andrespråkforskning

Ett av de åpenbare møtepunktene mellom allmenn lingvistikk og andrespråkforskning er kontrastiv lingvistikk. Mitt doktorgradsprosjekt handler om transfer, og kontrastiv analyse er derfor en nødvendig del av studiene. Med tanke på hva korpuslingvistikken de siste par årtier har åpenbart om reell språkbruk og dermed utfordret mye av de sannhetene framsatt i tradisjonelle grammatikker, stiller jeg spørsmål om tradisjonelle grammatikkbeskrivelser er tilstrekkelig for kontrastiv analyse når man studerer transfer innen andrespråkforskningen. Svaret vil være at det alltid er ønskelig med andre metoder i tillegg, men hvilken grad det er nødvendig, er avhengig av fenomenet man forsker på.

Mitt prosjekt handler om uttrykk for framtidighet i norsk mellomspråk hos innlærere med tre ulike morsmålsbakgrunner – latvisk, russisk og tysk. På grunn av den semantiske kompleksiteten og de synonyme uttrykksmåtene for framtidsreferanse, kan grammatikkbeskrivelser som foreligger for språkene det gjelder, alene ikke være tilstrekkelig for min studie, og derfor har jeg måttet finne en alternativ tilnærming.

Innlegget gjør rede for et mindre korpus på i alt 168 tekster med sju delkorpus på 24 tekster – fire delkorpus skrevet på hvert de respektive morsmål og norsk, og tre skrevet på norsk av innlærere med de tre morsmålsbakgrunnene. Disse er samlet inn ved bruk av samme stimulus i form av en animasjonsfilm og samme oppgaveformulering, og utgjør hovedmaterialet for den kontrastive analysen i doktorgradsprosjektet mitt. Studien tar både for seg konseptualisering av hendelser med framtidsreferanse for de fire språkene – hvor materialet viser til interessante signifikante forskjeller – og variasjonen av språklige uttrykk som er brukt.

Avslutningsvis diskuterer jeg hva en slik tilnærming har å tilføre transferstudiene og hva andrespråksdata fra en slik studie kan ha å tilføre (den kontrastive) lingvistikken og diskusjonen om språklig relativisme.

Elena Tkachenko

Høgskolen i Oslo og Akershus

Barnehageansatte med minoritetsbakgrunn - ressurs eller utfordring?

I det siste har det blitt uttrykt bekymring når det gjelder norskkferdigheter blant barnehageansatte med minoritetsbakgrunn. Aftenposten Aften (fra 15.02.2012)¹ skriver for eksempel at opptil 17 % av ansatte i barnehager i Oslo ikke snakker norsk flytende, og som følge av dette har Oslo kommune foreslått å innføre krav om norskprøve 3 for nyansettelser i barnehager. I presentasjonen vil jeg drøfte denne problematikken ut fra andrespråksforskning og empiriske data.

For det første anser jeg det som viktig å drøfte grunnlag for slike vurderinger av norskkompetanse som ofte baserer seg på upresise betegnelser (f.eks. dårlig norsk/ikke flytende norsk/språkproblemer/dårlig språkforståelse). Hvorvidt en med et annet morsmål snakker flytende norsk, kan være gjenstand for subjektive oppfatninger og vurderes ofte ut fra om vedkommende har aksent, god uttale og at samtaler har «glid, flyt», dvs. uten unødvendige pauser. Egentlig er «språkflyt» ikke et klart definert begrep i andrespråksforskningen.

For å prøve å få bedre innsikt i hvilke språklige utfordringer barnehageansatte med minoritetsbakgrunn har i arbeidshverdagen, har jeg gjort noen observasjoner og intervjuet barnehageassistenter med et annet morsmål enn norsk, samt utført et fokusgruppeintervju med pedagogiske ledere i barnehager med mange minoritetsspråklige ansatte i en bydel i Oslo. Intervjuresultatene viser at til tross for bekymringene uttrykt i mediene, oppfatter ikke de flerspråklige assistentene selv at de har store språklige utfordringer i arbeidshverdagen. Alle fremhever at arbeidet har bidratt enormt til norsklæringen. Det viser seg også at minoritetsspråklige ansatte

¹ <http://www.aftenposten.no/nyheter/oslo/Strengere-sprakkrav-i-Oslo-Taxi-enn-i-barnehagene-6762176.html#.T0dNSPEaNM8>

ofte kan flere språk i tillegg til norsk, og denne språklige kompetansen brukes lite i arbeidssammenheng. Dataene fra fokusgruppeintervju med pedagogiske ledere viser at utfordringer som ofte knyttes til dårlig norsk-kompetanse/dårlig språkforståelse handler om kommunikasjonsstrategier mellom morsmålsbrukere og andrespråksbrukere som ikke alltid fungerer optimalt. På bakgrunn av disse dataene vil jeg antyde noen implikasjoner for både andrespråksundervisning og språkbruk på arbeidsplassen.

Emel Türker van der Heiden

Skådalen kompetansesenter

Hørselshemmede med minoritetsbakgrunn

Denne presentasjonen tar seg av litteraturoversikt over nasjonalt og internasjonalt forskning og studier som er blitt gjort om hørselshemmede barn og voksne med minoritetsbakgrunn. Jeg er spesielt interessert i kommunikasjon, språkvalg og språkbruk som foregår hjemme med hørselshemmede barn og deres hørende foreldre og søsken. Det finnes utfordringer når det gjelder språkvalg og -bruk hos minoritetsspråklige med hørselshemming. I motsetning til majoritetsspråklige har minoritetsspråklige med seg et annet språk hjemmefra i tillegg til majoritetsspråket som snakkes i landet de har innvandret til. Vi kan betegne denne gruppen som *en språklig minoritet i minoriteten* (Frederickson & Cline 2002, i Baker 2008).

Flerspråklighet og språkbruk innenfor minoritetsgrupper, som *minoritets-språklige familier med hørselshemmede barn*, er et felt som er blitt lite forsket på i Norge (Nordby, 2000; Oppedal, 2004; Mikkelsen, 2005; Kristiansen, 2008). Det er ennå ikke blitt gjort noe forskning innenfor språkvalg og -bruk hos minoritetsspråklige familier med hørselshemmede barn og unge. Internasjonal forskning har fokusert enten på *identitet, kultur, etnisitet, kjønn og/eller utdanning*; eller på *språkbruk og språkvalg* (for eksempel Ahmed, 1998; Gerner de Garcia, 1995). I en artikkel fra Australia, fokuserer Willoughby (2009) på faktorene som har påvirket familiene til å bruke spesifikke strategier når det gjelder språkvalg og språkbruk med sine døve familie-medlemmer og hvordan disse beslutningene har påvirket henimot bevaring av språket eller til språkskifte. Formålet med en litteraturoversikt over dette emnet er å sette fokus på dette feltet og identifisere mulige problemstillinger og spørsmål som kan danne grunnlag for forskningsprosjekt(er).

Litteratur

- Ahmed, W., Darr, A., Jones, L. & Nisar, G. (1998). *Deafness and ethnicity: Services policy and politics*. Bristol: Policy press.
- Baker, C. (2008). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism* [4. utg.]. Bristol: Multilingual Matters.
- Frederickson N. & Cline, T. (2002). *Special education Needs, Inclusion and Diversity: A Textbook*. Buckingham (UK): Open University Press.
- Gerner de Garcia, B. (1995). Spanish-Speaking families with deaf children. I C. Lucas (Red.), *Sociolinguistics in deaf communities*, (221–252). Washington DC: Gallaudet University Press.
- Kristiansen, I. L. (2008) *Språket ditt*. Master thesis. Oslo: ISP, Universitetet i Oslo.
- Mikkelsen, E. (2005). *I dobbelt grenseland. Skole-hjem-samarbeid rundt hørselsbemedde elever med etnisk minoritetsbakgrunn*. Hovedoppgave. Institutt for spesialpedagogikk, Universitet i Oslo.
- Nordby, A. L. (2000). *Innvandrerfamilier med funksjonshemmede barn – en teoretisk og empirisk studie*. (Hovedoppgave i helsefag). Oslo: Universitet i Oslo.
- Oppedal, B. (2004). *Ungdoms mentale helse i flerkulturell kontekst*. Doktoravhandling. Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Oslo: Universitet i Oslo.
- Willoughby, L. (2009). Language choice in migrant families with deaf children – a case study approach. I H.-L. Chen & K. Cruickshank (Red.), *Making a difference: Challenges for applied linguistics*, (316–327). Cambridge: Cambridge University Press.

Åsta Øvregaard

NTNU, Trondheim

Skreddersydd uttaletrening for 500 L1 og 8 L2 dialekter i norsk dataprogram

L1-L2-map er et dataverktøy for flerspråklig kontrastiv analyse, utviklet ved Institutt for språk- og kommunikasjonsstudier ved NTNU. L1-L2-map brukes bl.a. til å plukke ut hvilke øvelser i norsk uttale som innlærere sannsynligvis vil ha mest nytte av, basert på hvilket morsmål de oppgir.

Både L1-L2-map og VilleN – et dataprogram for norsk uttaletrening og vokabularinnlæring – er utviklet innen CALST (Computer Assisted Listening and Speaking Tutor) – et treårig prosjekt som nylig er avsluttet. Nye øvelser i VilleN som tidligere ikke har vært presentert på NOA-konferanser, vil bli demonstrert.

VilleN opererer med dialekter fra 8 forskjellige steder i Norge: Oslo, Elverum, Bergen, Stavanger, Trondheim, Malm, Tromsø og Sandnessjøen. Brukerne av dataprogrammet oppgir hvilken måldialekt de ønsker, og hvilket morsmål de har. Så sant morsmålet er blant de 500 språkene representert i L1-L2-map, kan VilleN automatisk styre innlærerne mot de øvelsene som, ut i fra en kontrastiv analyse, sannsynligvis vil være mest nyttige for dem.

L1-L2-map kan brukes for et hvilket som helst språk. Verktøyet kan brukes til å generere en liste av ukjente, og derfor kanskje problematiske, segmenter for innlærere av det valgte målspråket, med utgangspunkt i et hvilket som helst språk (morsmål) i databasen. Det er mulig å editere eller å legge til språk ved hjelp av et enkelt og intuitivt grensesnitt. På denne måten er L1-L2-map en wiki. Språkforskere som ønsker å bidra til å editere eller utvide databasen, kan få rettigheter til dette ved å sende en e-post til l1-l2map@ntnu.no.

Litteratur

Husby, O. et al. (2011). *Dealing with L1 background and L2 dialects in Norwegian CAPT*.

Koreman, J., Bech, Ø., Husby, O. & Wik, P. (2011). *L1-L2-map: a tool for multi-lingual contrastive analysis*.

<http://www.speech.kth.se/ville/>

<http://www.ntnu.no/isk/prosjekter/calst>

Reidun Aambø

Høgskolen i Volda

Det sosiale kultursjokket for kinesiske studentar

Integrering av utanlandske studentar i studiemiljøet er ein vedvarande prosess på alle utdanningsinstitusjonar. Prosjektet mitt («Å sosialisere kinesiske studentar inn ei norsk studentrolle») har mellom anna hatt som mål å forstå kvifor kinesiske studentar ikkje så lett blir integrerte i det sosiale studentmiljøet her til lands. To spørjeundersøkingar, intervju, essays av 63 kinesiske studentar og eigne røynsler vitnar om at ein del kulturelle trekk kan virke inn på, og stundom hemme, trivsel og kontakt i ein norsk setting. Dette gjeld både kommunikasjonsmåtar, veremåtar, relasjonar til vener/medstudentar, syn på intimitet, kulturelle kodar for å uttrykke sinne og ueinigheit, kva som gir respekt, kva som (ikkje) er samtaletema, kva som er høfleg/pinleg og liknande. «Ansikt, sosial harmoni og sosialt hierarki» er kjerneord også i studentmiljøet, men av og til på uventa måtar.

Forsking av fagpersonar frå Australia, England, Nederland, Polen og USA er også kjelder her. Dei har erfaringar med kinesiske universitet, og/eller dei har undervist kinesiske studentar i heimlanda sine. (Dei nemnde landa har ein utdanningskultur og eit studentmiljø som kan minne om vårt.)

«To explain and understand any human social behaviour we need to know the meaning attached to it by the participants themselves» (J. M. Nilsen 1990). Av denne grunn har ikkje minst kinesiske forelesarar og forskarar på universitetsnivå vore kjelder for synspunkt og teoriar. To tidlegare NUS-studentar, Miao Haibiao og Liu Wenxia, har dessutan kvalitetssikra deler av prosjektet, særleg det som gjeld det sosiale. Dei har budd i Noreg i fleire år. Dei har ein såkalla mellomposisjon i og med at dei har kulturspesifikk kunnskap om både Kina og Noreg og utdanningssystema i begge land, og dei har god kontakt med både nordmenn og landsmenn. Med denne bakgrunnen kan dei ikkje minst forstå årsaker til sosiokulturelle mistydingar.

Og Konfucius og Lao Tze er sjølv sagt med i bakgrunnen.

Litteratur

Badecka-Kozikowska, M. (2010). «*Teaching English to Chinese Students at a Polish University*», *Coping with Diversity – Language and Culture Education*. Warszawa: Academica SWPS.

Brick, J. (2004). *China – A Handbook in Intercultural Communication*. Sydney NSW: National Centre for English Language Teaching and Research, Macquarie University.

Chang, H.-C. & Holt, G. R. (1994). A Chinese perspective on Face as Inter-Relational Concern. I S. Ting-Toomey (Red.), *The Challenge of Facework*, (95–133). Albany: State University of New York Press.

Kristoffersen, H. (2008). *Det nye Kina – kinesisk handel, kultur og politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Liu, W. X. (2005). Konfucius kom aldri til Norge. I R. Aambø (Red.), *Typisk norsk å være ubøflig? – Innvandrere har ordet*. Oslo: Kulturbro forlag.

Man, H. de (2006). *Teaching in China*. (Handout workshop: Teaching the Chinese Learner), Leiden University, March 17, 2006.

Yu, D. (2009). *Le bonheur selon Confucius*. Paris: Belfond.

Yu W. & Mei, C. X. (2009). An investigation into learner's intercultural communicative competence. *US-China Foreign Language*, 7(8), (serial no. 71).

Zhao, C. (2006). Jeg er en skrue. Jeg kan passe hvor som helst der partiet trenger meg. I S. Alghasi, K. Fangen & I. Frønes (Red.), *Mellom to kulturer*. Oslo: Gyldendal.

Plakatpresentasjoner

Ragnar Arntzen og Arnstein Hjelde

Høgskolen i Østfold

TOBANO-nettverket

Dette er ein poster-presentasjon av det nordiske nettverket TOBANO (To- og fleispråklege barn i Norden).

Bakgrunn:

TOBANO er eit nettverket for nordiske forskarar, lærarutdannarar og lærarar i skole og barnehage. Tanken er at dette skal vere ein plass der teori frå andrespråksfeltet kan møte praksiserfaringar, og der ein kan skape eit dialog mellom forskingsfeltet og praksisfeltet.

Nettverket vart etablert i 2009, og det har i dag rundt femti medlemmer frå Danmark, Sverige, Finland og Noreg. Fram til no har TOBANO fått økonomisk støtte frå Nordplus.

Aktivitetar i nettverket:

- Workshop for nettverksmedlemmene i 2010 og 2012
- Utvikling av samarbeid mellom skolar og barnehagar i Fredrikstad og i Rinkeby
- Publisering av artikkelsamlinga *Flerspråklig oppvekst i barnehage, førskole og skole. Artikler av lærere og forskere i det nordiske nettverket TOBANO* (2012)
- Planlegging av framtidig forskingssamarbeid mellom Universitetet i Århus, Høgskolen i Østfold og Göteborgs universitet

Institusjonar som har stått bak søknadene til Nordplus:

Høgskolen i Østfold (koordinerende institusjon)

Göteborgs universitet

Helsingfors universitet

Karlstads universitet

Kjølborg skole, Fredrikstad

Knutbyskolan, Rinkeby, Stockholm

Leie barnehage, Fredrikstad

Lesesenteret, Universitetet i Stavanger

Språkforskningsinstituttet Rinkeby, Stockholm

The Association of Teachers of Finnish as a Second Language

Uddannelsesforbundet, lærerne i dansk som andetsprog

Marte Nordanger

Universitetet i Bergen

Definitthet og aspekt i russiskspråkliges norske mellomspråk. Et phd.-prosjekt i oppstartsfasen

Til tross for at både norsk og russisk har både verb- og substantivmorfologi, koder ikke de to språkene inn nøyaktig samme informasjon i verbfrasen og substantivfrasen. To viktige punkt hvor språkene morfologisk skiller seg ad, er bestemthet og aspekt. Norsk koder substantivfrasen for bestemthet, noe russisk ikke gjør, mens ethvert verb i russisk må kodes for aspekt.

Phd-prosjektets forskningsspørsmål befinner seg i spennet mellom disse to kategoriene: På hvilken måte påvirker verbets aspekt substantivfrasens referanse? Og hvordan vil verbaspekt kunne påvirke markeringen av referanse hos russiskspråklige norskinnlærere som er vant med aspekt, men ikke referanse?

En første forutsetning for å stille disse spørsmålene er at de semantiske og pragmatiske forholdene som ligger til grunn for både aspekt og bestemthet, er til stede uavhengig av hvorvidt dette må markeres obligatorisk eller ikke, og videre at det er en sammenheng mellom verbets aspekt og komplementærleddets referanse. En tredje forutsetning er knyttet til Slobins Thinking for Speaking (bl.a. 1996), nemlig at man gjennom morsmålets strukturer venter seg til å kode og uttrykke visse sider ved virkeligheten, og at dette er vanskelig å endre i møtet med et andrespråk.

Studien er en transferstudie, og jeg vil bruke ASK (Norsk andrespråkskorpus), som vil suppleres med oversetterdata og en mer kvalitativ studie. For å oppfylle Jarvis' kriterier for transferstudier (2000) vil jeg benytte engelskspråklige innlærere som kontrollgruppe.

Litteratur

- Christensen, A. (2004). *Russisk grammatikk*. Danmark. Akademisk Forlag.
- Jarvis, S. (2000). Methodological Rigor in the Study of Transfer: Identifying L1 Influence in the Interlanguage Lexicon. *Language Learning*, 50(2), 245–309.
- Jarvis, S. & Pavlenko, A. (2008). *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York & London. Routledge.
- Lindvall, A. (1998). *Transitivity in Discourse. A Comparison of Greek, Polish and Swedish*. Doktoravhandling. Lund: Lund University Press.
- Nordanger, M. (2009). *Keiserens nye klær? Lingvistisk og konseptuell transfer i markeringen av grammatikalisert definit referanse i russiskspråklige og engelskspråkliges norske mellomspråk – en studie basert på ASK*. Masteravhandling. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Slobin, D. (1996). From «thought and language» to «thinking for speaking». I J. J. Gumperz & S. C. Levinson (Red.), *Rethinking linguistic relativity* (70–96). Cambridge, Cambridge University Press.
- Trenkić, D. (2004). Definiteness in Serbian/Croatian/Bosnian and some implications for the general structure of the nominal phrase. *Lingua* (114), 1401–1427.

Silje Ragnhildstveit

Universitetet i Bergen

ASK - Norsk andrespråskorpus

I denne posteren gis en presentasjon av *ASK – Norsk andrespråskorpus* (ASK), et elektronisk innlærerkorpus som består av tekster skrevet av norsk-innlærere fra 10 ulike morsmålsgrupper. Innlærertekstene er hentet fra to ulike tester i norsk, *Språkprøven* og *Test i norsk – høyere nivå*. Tekstene er annotert med feilkoder, grammatisk informasjon og plassering på ferdighetsnivå. I tillegg til tekstdataene, inneholder korpuset persondata som kan knyttes til tekstene. Vi vil i dette innlegget gi en presentasjon av korpuset og vise noen søkemuligheter.

ASKs hjemmeside: <http://gandalf.uib.no/ask/>

Litteratur

Carlsen, C. (2012). Proficiency Level – a Fuzzy Variable in Computer Learner Corpora. *Applied Linguistics*, advance access paper.

Carlsen, C. (2010). Å knytte ASK til Rammeverket – hvorfor og hvordan. I H. Johansen et al. (Red.), *Systematisk, variert, men ikke tilfeldig. Antologi om norsk som andrespråk i anledning Kari Tenfjords 60-årsdag*. Oslo: Novus Forlag.

Tenfjord, K. (2004). ASK – A Computer Learner Corpus. : P. J. Henrichsen (Red.), *CALL for the Nordic Languages. Tools and Methods for Computer Assisted Language Learning* (147–158). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Tenfjord, K. (2007). «ASK and you will find what you seek». I C. Carlsen & E. Moe (Red.). *A Human Touch to Language Testing. A collection of essays in honour of Reidun Oanæs Andersen on the occasion of her retirement June 2007*. Oslo: Novus Forlag.

Tenfjord, K., Hagen, J. E. & Johansen, H. (2008). The hows and whys of coding categories in a learner corpus (or How and why an error-tagged learner corpus is not ipso facto one big comparative fallacy). *Rivista di Psicolinguistica Applicata (RiPLA)*. VI.3.2006 2006;VI(3), 93–108.

Dugnadsgupper

Cecilie Carlsen, Ann-Kristin Helland Gujord og
Marte Nordanger

Universitetet i Bergen

Andrespråksforskningens relevans for en validering av Rammeverket

Det felles europeiske rammeverket for språk (Europarådet 2001, norsk versjon ved Utdanningsdirektoratet 2011) er utgangspunkt for læreplaner, undervisningsmateriell og språkprøver i de fleste land i Europa. I Norge er *Læreplan i norsk for voksne innvandrere*, *Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter*, og *Norskprøve 2*, *Norskprøve 3* og *Test i norsk – høyere nivå* basert på Rammeverket.

Rammeverket har blitt kritisert for å mangle empirisk støtte, eller i det hele tatt for at ferdighetsnivåene i liten grad er forsøkt validert mot empiriske innlærerdatabaser (Fulcher 2004, Alderson 2007, Hulstijn 2007). Det er derfor høyst relevant å undersøke hvorvidt Rammeverkets beskrivelser av språkferdighetsnivåer støttes av autentiske innlærerdatabaser.

En annen, men relatert, innvending mot Rammeverket er at de lingvistiske nivåbeskrivelsene er generelle i betydningen ikke-språkspesifikke (Hulstijn et al. 2010). Europarådet anbefalte derfor i 2005 at skalaene videreutvikles for nasjonale og regionale språk gjennom utarbeidelse av språkspesifikke nivåbeskrivelser (*Reference level descriptors for national and regional languages*, CoE 2005).

I dette symposiet vil vi presentere et mindre forskningsprosjekt der språktestere og andrespråksforskere har samarbeidet om

- 1) å validere Rammeverket mot empiriske innlærerdatabaser, og
- 2) å utvikle språkspesifikke nivåbeskrivelser for norsk.

I symposiet vil prosjektleder Cecilie Carlsen først presentere formål, datagrunnlag og metode for forskningsprosjektet *NORSK PROFIL – referansenivåbeskrivelser for norsk* og diskutere sammenhengen mellom andrespråklæring og ferdighetsbeskrivelser. Deretter vil vi presentere noen av delprosjektene: Ann-Kristin Helland Gujord (LLE, UiB) vil presentere en studie av sammenhengen mellom ferdighetsnivåer og tempus i norsk mellomspråk. Innlegget har tittelen: «Tempus og Rammeverket». Marte Nordanger (LLE, UIB) vil i sin presentasjon fokusere på nominalfrasen, nærmere bestemt på definnitt referanse, og hvordan dette beherskes i innlærertekster som er plassert på forskjellige nivå i Rammeverket. Innlegget har tittelen «Definnitt referanse og Rammeverket».

Vi ønsker også at det skal være rom i symposiet for diskusjon om andrespråkforskningens betydning for en validering av Rammeverket, et dokument som i høyeste grad påvirker både undervisning og vurdering av andrespråksinnlærere i Norge i dag

Litteratur

- Alderson, C. (2007). The CEFR and the need for more research. *The Modern Language Journal*, (91),iv,:659–63.
- Europarådet (2001) *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Europarådet (2005). *Reference Level Descriptions for National and Regional Languages (RLD). Guide for the production of RLD*. Lokalisert på http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/DNR_EN.asp
- Fulcher, G. (2004). Deluded by artifices? The Common European Framework and Harmonization. *Language Assessment Quarterly*, 1(4), 235–66.
- Hulstijn, J. (2007). The shaky ground beneath the CEFR: Quantitative and qualitative dimensions of language proficiency. *The Modern Language Journal*, 91(4), 653–667.

Hulstijn, J., Alderson, C. & Schroonen, R. (2010). Developmental stages in second-language acquisition and levels of second language proficiency. Are there links between them? I I. Bartning, M. Martin & I. Vedder (Red.), *Communicative proficiency and linguistic development: Intersections between SLA and language testing research*.

Tenfjord, K., Hagen, J. E. & Johansen, H. (2006).. The hows and whys of coding categories in a learner corpus (or How and why an error-tagged learner corpus is not ipso facto one big comparative fallacy). *Rivista di Psicolinguistica Applicata (RiPLA)*. VI(3), 93–108.

Tenfjord, K., Meurer, P. & Hofland, K. (2006). The ASK Corpus – a Language Learner Corpus of Norwegian as a Second Language. *Proceedings from 5th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC)*. Genova.

Utdanningsdirektoratet (2006). *Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter*. Lokalisert på <http://www.udir.no/kl06/NOR7-01/>

VOX (2012). *Læreplan i norsk for voksne innvandrere*. Lokalisert på <http://www.vox.no/Norskopplaring-og-integrering-/Lareplan-i-norsk-og-samfunnskunnskap-for-voksne-innvandrere/>

Lars Anders Kulbrandstad, Gunhild Tomter Alstad,
Marte Monsen og Gunhild Randen

Høgskolen i Hedmark

Språk[tå:k] - stimulering av språkinteresse og språklig bevissthet

Med økende språklig mangfold i samfunnet blir det enda større behov enn tidligere for bevissthet om språkvariasjon. Derfor er det viktig å bidra til utvikling av barns og unges evne til å iakttå hvordan språk er bygd opp og fungerer, og dette kan best skje med utgangspunkt i interessevekkende og bevissthetsstimulerende samtaler om språk i barnehage og skole – altså det vi med et glimt i øyet kan kalle «Språk[tå:k]».

Inspirasjon til dette kan blant annet hentes i bevegelsen som på engelsk går under navnet «Language awakening» og på fransk «Eveil aux langues». Den oppstod i Storbritannia på 1980-tallet og hadde som mål å legge til rette for utvikling av språklig bevissthet hos skoleelever for å lette lese- og skriveopplæring, fremmedspråkundervisning og fremme språklig toleranse i samfunn med økende språkmangfold. Bevegelsen spredte seg etter hvert til andre land, blant annet Sveits, Frankrike, Østerrike og Tyskland. Foreløpig har den hatt lite gjennomslag i skandinaviske land.

I denne dugnadsgruppa vil vi orientere nærmere om ulike didaktiske og språkteoretiske retninger som har satt språklig bevissthet i det flerspråklige og flerkulturelle samfunn på dagsordenen, fra pionerene Eric Hawkins og Carl James rundt 1990 (Hawkins, 1987; James & Garrett, 1992) til Jim Cummins og Ofelia García og Hugo Baetens Beardsmore i senere tid (Cummins, 2007; García & Beardsmore, 2009) Vi vil også trekke fram Europarådets plurilingualisme-initiativ (Mackiewicz, 2002). Videre vil vi belyse emner knyttet til tverrspråklig bevissthet i læreplaner i Kunnskapsløftet, gi et innblikk i arbeid med utvikling av slik bevissthet i en barnehage og diskutere hvilken

relevans begrepet språklig bevissthet kan ha for språkvitenskapen. Til slutt inviterer vi til en diskusjon om måter vi kan fremme «språk[tå:k]» på i norsk barnehage og skole.

Litteratur

- Cummins, J. (2007). Rethinking monolingual instructional strategies in multilingual classrooms. *Canadian Journal of Applied Linguistics*, 10(2), 221–240.
- García, O. & Beardsmore, H. B. (2009). *Bilingual education in the 21st century. A global perspective*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Hawkins, E. (1987). *Awareness of language. An introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- James, C. & Garrett, P. (1992). *Language awareness in the classroom*. London: Longman.
- Mackiewicz, W. (2002). Plurilingualism in the European knowledge society. Sist, fra www.celc.org/docs/speech_final_website_1.doc

Elena Tkachenko, Kari Bratland, Kari Mari Jonsmoen,
Ingunn Nilsen, Kirsten Palm og Grethe Hilditch

Høgskolen i Oslo og Akershus

Reidun Aambø, Hilde Osdal og Birgitte Fondevik

Høgskulen i Volda

Akademisk norsk? Språklige utfordringer i høyere utdanning i andrespråksperspektiv

Antall studenter med norsk som andrespråk i høyere utdanning øker. Dette byr på utfordringer både for denne studentgruppen, lærere og utdanningsinstitusjoner. Østbergutvalgets rapport (NOU 2010: 297) sier at «høyere utdanningsinstitusjoner har et spesielt ansvar for å ivareta og videreutvikle norsk som fagspråk». Det fremheves at høyere utdanningsinstitusjoner bør styrke og utvikle kurs i akademisk skriving, fagspråk, oppgaveskriving og studieteknikk, ulike former for veiledning/rådgiving og studentstøtte. For å kvalitetssikre eventuelle tiltak slik at de kan imøtekomme denne studentgruppens behov, trengs det solid forskningsinnsats.

De siste årene har flere institusjoner innført tiltak for å støtte studentene i deres språklige utfordringer i forbindelse med studiene. Men det publiseres relativt lite fra disse prosjektene, og det kan dermed være problematisk å bygge opp forskningsbasert kunnskap på dette området. Vi kan lære mye av internasjonal forskning, men det er også nødvendig å styrke innsatsen på dette området i Norge.

Målet med dugnadsgruppen er å samle erfaringer fra tiltak/prosjekter rettet mot studenter med norsk som andrespråk i høyere utdanning, og diskutere aktuelle problemstillinger i lys av pedagogiske og teoretiske perspektiver fra andrespråkforskning.

Blant problemstillinger som vil tas opp til diskusjon er:

- krav til andrespråksstudentenes språkkompetanse ved akademiske og profesjonsstudier
- hvordan kan det legges til rette for videreutvikling av studentenes andrespråkskompetanse på høyere nivå?
- hvordan kan kompetanse på dette området styrkes blant fagansatte ved utdanningsinstitusjoner?
- organisering av ulike tiltak
- hvordan kan forskningen på dette området styrkes?

Korte innlegg vil presentere erfaringer fra relevante prosjekter og innlede diskusjonen:

Elena Tkachenko og Kari Bratland: om språkveiledning for førskolelærerstudenter ved HiOA

Kari Mari Jonsmoen og Ingunn Nilsen: om kurset Språk og kommunikasjon i utdanning og profesjon og erfaringer fra Studieverkstedet ved HiOA

Kirsten Palm og Grethe Hilditch: om utfordringer med vurderingspraksiser på tospråklig faglærerutdanning

Reidun Aambø: om kinesiske studenters utfordringer med tema, organisering av tekst og kildebruk

Hilde Osdal og Birgitte Fondevik: om NUS-studiet ved Høgskolen i Volda

Konferansedeltakerne som har interesse for tematikken, inviteres til å bidra med innspill i diskusjonen. Vi håper at arbeidet i dugnadsgruppen kan resultere i utvikling av et faglig nettverk rundt temaet.

Litteratur

NOU (2010:7). *Mangfold og mestring : flerspråklige barn, unge og voksne i opplærings-systemet*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.